

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

a

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Kvalitativní výzkum komunikačních strategií účastníků dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek

Vypracoval: Tomáš Ptáček
Vedoucí práce: Mgr. Jan Vaněk

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Kaplici dne 31. března 2014

Tomáš Ptáček

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Vaňkovi za odborné vedení práce, cenné připomínky a pomoc poskytnutou při dokončování této bakalářské práce.

Anotace

Cílem bakalářská práce *Kvalitativní výzkum komunikačních strategií účastníků dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek* je zjistit, jaké komunikační strategie využívají účastníci dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek. Kvalitativní výzkum byl proveden metodou polostrukturovaného rozhovoru a metodou pozorování během výslechu účastníků dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek. V závěru jsou shrnuty odlišné komunikační strategie nalezené v průběhu výzkumu.

Klíčová slova

alkohol, dopravní nehoda, komunikace, kvalitativní výzkum, návykové látky, výslech

Annotation

The aim of the bachelor thesis The qualitative research of the communication strategies of the participants in accidents caused by alcohol or addictive drugs is to determine what communication strategies using participants in accidents caused under the influence of alcohol and addictive drugs. Qualitative research was conducted using a method semi-structured interview and by method observation during the interrogation participants of traffic accidents caused under the influence of alcohol and addictive drugs. The conclusion summarizes the different communication strategies identified during the research.

Keywords

alcohol, traffic accidents, communication, qualitative research, addictive substances, interrogation

OBSAH

Úvod.....	9
1 Teoretická část.....	11
1.1 Osobnost v psychologii.....	11
1.1.1 Struktura a dynamika osobnosti.....	12
1.1.2 Obranné mechanismy	13
1.1.3 Coping strategie	14
1.2 Návykové látky a závislost.....	15
1.2.1 Prožívání a chování pod vlivem alkoholu a návykových látek	16
1.2.2 Řízení dopravního prostředku pod vlivem alkoholu a návykových látek	18
1.3 Stres a teorie stresu.....	20
1.4 Klasifikace silničních dopravních nehod	22
1.5 Psychické procesy vzniklé v důsledku dopravní nehody.....	24
1.6 Komunikace	25
1.6.1 Verbální komunikace	26
1.6.2 Neverbální komunikace	28
1.6.3 Lež v neverbální komunikaci.....	30
1.6.4 Model komunikace v situaci dopravní nehody	32
1.7 Transakční analýza jako komunikační teorie.....	33
1.7.1 Ego stavy.....	34
1.7.2 Typy transakcí.....	35
1.7.3 Psychologické hry	36
1.7.4 Scénář v transakční analýze	37
1.8 Psychologie výslechu	38
1.8.1 Podání vysvětlení účastníků dopravní nehody.....	39
2 Metodologická část.....	41
2.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky	41
2.2 Kvalitativní výzkum.....	41
2.2.1 Rozdíl mezi kvantitativním a kvalitativním přístupem.....	42
2.3 Zakotvená teorie.....	43
2.3.1 Typy kódování	44
2.4 Metoda rozhovoru	46

2.5	Metoda pozorování.....	47
3	Praktická část.....	50
3.1	Podání vysvětlení (výslech) účastníků dopravních nehod	50
	Dopravní nehoda ze dne 29. 2. 2012, výslech řidiče M. P.	52
	Dopravní nehoda ze dne 5. 9. 2012, výslech řidičky H. D.	52
	Dopravní nehoda ze dne 24. 9. 2012, výslech řidiče O. K.	55
	Dopravní nehoda ze dne 15. 10. 2012, výslech řidiče M. B.	57
	Dopravní nehoda ze dne 23. 11. 2012, výslech řidiče P. V.	59
	Dopravní nehoda ze dne 11. 10. 2013, výslech řidiče J. Z.	60
	Dopravní nehoda ze dne 28. 10. 2013, výslech řidiče J. A.	62
	Dopravní nehoda ze dne 31. 10. 2013, výslech řidičky K. K.	63
	Dopravní nehoda ze dne 19. 11. 2013, výslech řidiče J. B.	66
	Dopravní nehoda ze dne 10. 12. 2013, výslech řidiče J. M.	68
	Závěr	71
	Seznam použité literatury a zdroje:	73
	Seznam tabulek, grafů a přílohy:	76

Úvod

Jako téma mé bakalářské práce jsem si zvolil *Kvalitativní výzkum komunikačních strategií účastníků dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek*. K tomuto tématu mám profesně velmi blízko, neboť od roku 2003 do současné doby pracuji jako dopravní policista na dopravním inspektorátu v Českém Krumlově. Od konce roku 2005 je mou hlavní pracovní činností šetření a zpracovávání dopravních nehod.

Přesto, že policejní statistiky v posledních letech hovoří o snižování počtu dopravních nehod na pozemních komunikacích, ve skutečnosti každoročně dochází k nárůstu počtu dopravních nehod. Toto je zapříčiněno tím, že od roku 2000 do současné doby se třikrát zvedla hranice vzniklé škody, kdy účastníci dopravní nehody jsou povinni volat policii. V roce 2000 byla tato hranice 1000 Kč, poté byla navýšena na 20 000 Kč a následně na 50 000 Kč. Novelou zákona o silničním provozu 1. ledna 2009 byla hranice vzniklé škody zvýšena na 100 000 Kč. Na pozemních komunikacích je stále provozováno velké množství motorových vozidel, které vzhledem ke stáří nedosahují hodnoty 100 000 Kč. V silničním provozu dochází k velkému množství dopravních nehod, při kterých nevznikne velká škoda, a tyto nehody nejsou policii účastníky hlášeny. Z logiky věci tedy vyplývá, že dopravní nehody, které nebyly policii hlášeny, nejsou započítávány do každoroční statistiky dopravních nehod.

Během mé dosavadní praxe při šetření a zpracovávání dopravních nehod v českokrumlovském okrese pozoruji, že poměrně často dochází k dopravním nehodám, kdy účastníci jsou pod vlivem alkoholu. Všeobecně je známo, že v České republice je zákonem stanovena nulová tolerance alkoholu u řidičů vozidel v silničním provozu. Každý řidič ale není zodpovědný. Řízení vozidla pod vlivem alkoholu či vlivem jiné návykové látky je velmi nebezpečné, neboť schopnost k řízení je u řidičů snížena dle množství a druhu užití látky.

Ve své práci jsem se zaměřil na mnou šetřené a zpracovávané dopravní nehody pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, ke kterým došlo v roce 2012 a 2013 na českokrumlovském okrese.

V teoretické části práce jsou vysvětleny klíčové pojmy, které se týkají struktury a dynamiky osobnosti, obranné mechanismy, stres, komunikace, transakční analýza, klasifikace silničních dopravních nehod. Teoretická část práce se dále zabývá

prožíváním a chováním osob pod vlivem alkoholu a návykových látek, řízením dopravního prostředku pod vlivem alkoholu a návykových látek a psychologii výslechu.

V metodologické části je objasněna metoda zakotvené teorie v kvalitativním výzkumu a dále rozebrána metoda rozhovoru a pozorování.

V praktické části jsou kvalitativním výzkumem rozebrány konkrétní situace dopravních nehod a formou polostrukturovaného hloubkového rozhovoru výsledky účastníků dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek.

Cílem výzkumné části práce je popsat, jaké rozdílné komunikační strategie využívají účastníci dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek.

1 Teoretická část

1.1 Osobnost v psychologii

„Osobnost je jednou z nejsložitějších skutečností ve známém vesmíru. Není nadsázkou hovořit o vesmíru v nás. Je tedy přirozené, že osobností se zabývá řada věd“ (Smékal, 2002, s. 13).

Osobnost v psychologii byla v průběhu uplynulých sto let tvořena mnoha definicemi. Názory na osobnost bychom mohli rozdělit na dva *opačné názorové směry*:

- a) Teoretici „já“ vnímají osobnost jako něco, co skutečně existuje a co má reálné účinky.
- b) Behavioristé naopak chápou osobnost za pouhou odvozeninu z chování, jež samo je jediným přímo pozorovatelným a měřitelným jevem (Drapela, 1997).

Drapela (1997) definuje osobnost jako dynamický zdroj chování, identity a jedinečnosti každé osoby.

Allport (in Drapela, 1997) pokládá osobnost za něco, co v lidech skutečně existuje, a tvrdí: *„Osobnost je něco a dělá něco“* (s. 29). *„Osobnost je dynamická organizace těch psychofyzických systémů v jedinci, které určují jeho charakteristické chování a myšlení“* (s. 28).

„Psychologie osobnosti je obor, který studuje rozdíly mezi lidmi a konstelace jedinečných psychických vlastností, které specificky ovlivňují způsob myšlení, citění a chování určitého jedince či typické skupiny osob. Zkoumá také výsledky interakce mezi individuálními mentálními dispozicemi a situací a zajímá se o problematiku duševních rozdílů mezi muži a ženami“ (Plháková, 2003, s. 28).

Psychologie osobnosti vznikla převážně z praktických potřeb. Byl kladen důraz na přesnější posuzování jednotlivce, zejména jeho pracovní způsobilost (Říčan, 1975). Psychologie osobnosti *popisuje, jak a čím* se lidé od sebe navzájem liší i podobají ve svém vědomí a jednání, a *vysvětluje* analýzou vnitřních a vnějších podmínek, příčin a cílů, *proč* tomu tak je (Smékal, 2002, s. 12).

1.1.1 Struktura a dynamika osobnosti

Struktura osobnosti v psychologii je vyjádřena vnitřním uspořádáním osobnosti, tj. skladbou *prvků, dispozic*, které chápeme jako funkční elementy, tedy elementy různých kategorií (hodnocení, motivace, výkonu, formální reaktibility – tj. postoje, motivy, temperament, schopnosti atd.). Prvky struktury osobnosti představují psychické vlastnosti osobnosti, které jsou tvořeny různými třídami dle svých funkcí (temperament, schopnosti atd.) (Nakonečný, 1998).

Dělení rysů osobnosti:

- *temperament*: obecně vzato vyjadřuje vlastnosti vzrušivosti osobnosti, které se projevují ve formálních charakteristikách jejího prožívání (např. v jeho hloubce) i chování (formální charakteristiky jeho motorické složky, jako je pomalost či rychlost, osobní tempo a další);
- *schopnosti*: obecně vzato vyjadřují dispozice k senzomotorickým a mentálním výkonům a vedle specifických schopností k výkonu různých specifických činností, pracovních a jiným, sem patří také obecné dispozice k myšlení, tj. inteligence;
- *postoje*: vyjadřují obecně vzato hodnotící vztahy, tj. osobní pojetí toho, co je dobré a co špatné, vhodné a nevhodné, správné a nesprávné atd., jsou jako takové úzce spojeny s motivy a se způsoby chování, mohou se však projevit také v mínění;
- *volní vlastnosti*: charakterizují způsoby jednání a rozhodování (vytrvalost, rozhodnost, důslednost, sebeovládání, prudkost atd.);
- *motiv*y: vyjadřují dále neanalyzovatelné „psychologické příčiny“ či důvody“ jednání, tedy také smysl uspokojení či obsah dovršujících reakcí;
- *charakter*: jeho vlastnosti vyjadřují hodnoty konkrétních činů; některé z těchto vlastností vyjadřují úroveň morálního vývoje jedince, jiné, které v podstatě korespondují s volními vlastnostmi, jsou eticky neutrální (např. vytrvalost). (Nakonečný, 1998, s. 529).

Síly intrapersonální, které mají vztah k našim vnitřním pochodům a síly interpersonální, které určují naše vztahy k lidem okolo nás, se označují jako dynamika osobnosti. Vnitřní svět každé osoby je složitou strukturou takové dynamiky –

psychologických, fyziologických a sociálních potřeb, které působí jako motivační činitele. Je zde i napětí a konflikty, které jsou vyvolávány tlaky z nitra osoby nebo z jejího prostředí (Drapela, 1997).

Z introspektivního pozorování psychiatrických pacientů vyšel i zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud, který odvodil model tří složek osobnosti. První složkou je *Id* (latinsky *Ono*), jež značí cizost této složky vůči vědomí, vůči rozumu a vůči vůli. Je to *ono*, něco cizího ve mně, něco zvířecího, i když to ke mně patří. *Id* je bytostně *nevědomé*, jako zvíře zavřené v temném sklepení duše. *Ono* je zdrojem naší *psychické energie*, je to energie pohlavního pudu zvaná *libido* (Říčan, 2007, s. 133).

Ego (Já) vzniká v raném dětství, jeho úkolem je řešit situace, kdy není možné bezprostřední uspokojení pudu, neboť slast není přímo dostupná a pro její dosažení je třeba něco vykonat, nebo uspokojení odložit a vyčkat, až nastane vhodná chvíle. V myšlení Já platí *princip reality* (Říčan, 2007, s. 134).

Superego (Nadjá) je psychickým orgánem, který dítěti „vštípí“ společnost, která žádá respektování jejich požadavků, příkazů a zákazů a to způsobem, jako by to bylo v jeho vlastním zájmu. Nejdůležitější funkcí *Superega* je *svědomí*, které nabádá, zakazuje a výčitkami trestá neposlušnost. *Superego* je z *velké části nevědomé*, jeho normy, příkazy a zákazy, výčitky svědomí a pocity nedostatečnosti na nás působí, aniž bychom si jich byli vědomi (Říčan, 2007, s. 135).

1.1.2 Obranné mechanismy

Základní tendencí osobnosti je udržovat vnitřní integritu či rovnováhu, která může být narušena vznikem negativních zážitků (emocí) jako reakcí na neúspěch, selhání, obecně v situacích frustrace, při kterém je angažováno ego a je tedy ohrožena jeho hodnota. Takové situace je možné označit jako **frustrace ega**, neboť hodnota ega je ohrožena, a to jak v očích subjektu, tak i jeho okolí. Zdrojem této situace mohou být vnější nepřekonané překážky (neúspěch, selhání) či vlastní psychika, kdy jedinec činí něco, co je v rozporu s jeho morálkou a co mělo např. povahu impulzivního činu (pocity studu, viny) nebo když něco naléhavého neučiní (zábrany) (Nakonečný, 1998).

Výraz „obranný mechanismus“ převzal Sigmund Freud od rakouského neuropsychiatra Theodora Hermanna Meynerta, postupně ho rozpracovával a v roce 1923 prohlásil, že jde o neuvědomovanou **obranu ega**. Freud se zabýval převážně

vytěsněním. Další obranné mechanismy utřídila a popsala dcera Sigmunda Freuda Anna. Anna Freud objasňuje povahu nevědomých intrapsychických mechanismů, které mají chránit celistvost „já“ před ohrožujícími impulzy z id a superega a následnými pocity úzkosti, viny a zahanbení. Obranné mechanismy se objevují samovolně tam, kde je sebepojetí jedince ohroženo. Mezi tyto postupy patří vytěsnění, popření, projekce, odčinění, reagování opakem, identifikace s agresorem, racionalizace a další (Baštecká, Goldmann, 2001).

Vytěsňování a popírání – obranné mechanismy, kterými se lidé snaží vnímané druhy ohrožení nebo konfliktu odstranit z podvědomí vyvracením, popíráním, opomenutím vzít to či ono na vědomí, protikladným chováním, negací. Z vědomí se vyjímá to, co se týká stresoru a brání se vzniku negativního efektu.

Projekce – externalizace viny a postupy, kde vlastní negativní záměry podsouváme druhým lidem. Způsob, kdy se chce někdo ospravedlnit na úkor druhého.

Odčinění – pocit viny nebo snaha o nápravu chyb. Každý dělá chyby a chybovat je lidské.

Reagování opakem – obranný mechanismus, který je blízký inverzi – převrácenému chování. Např. alkoholik se stane abstinentem.

Identifikace s agresorem – ztotožnění se jednoho člověka („slabšího“) s druhým („silnějším“).

Racionalizace – dle klinické psychologie se racionalizací rozumí hledání moudrých důvodů pro nemoudré věci, které děláme (Křivohlavý, 1994).

1.1.3 Coping strategie

Anglické „to cope“ v překladu znamená „vyrovnávat se s něčím“, „zvládat něco“. Pojetí vyrovnávacích postupů ve významu, ve kterém se užívá dodnes, zavedl v roce 1966 Richard Stanley Lazarus (Baštecká, Goldmann, 2001).

„Chováním, kterým zvládáme náročné (zátěžové – stresové) situace, se nárokům prostředí přizpůsobujeme dobře nebo špatně – vyrovnávací strategie mohou být adaptivní nebo maladaptivní. (Takto obvykle popisujeme člověka a jeho chování zvenku. Jedinec, který se vypořádává s náročnou situací, dělá většinou to, co dělat může.). Zvládací postupy se obvykle odvozují od základních reakcí na zátěž ve smyslu útoku, útěku a ochromení. Můžeme je v chování druhého i vlastním pozorovat, více či

méně si uvědomujeme a více či méně je vůlí můžeme změnit“ (Baštecká, Goldmann, 2001, s. 167-168).

1.2 Návykové látky a závislost

Pod pojmem návyková látka si lze představit takovou substanci, která při užití:

- a) má účinky, které mění vnímání, chování, prožívání nebo tělesné procesy
- b) má schopnost vyvolat návykové užívání nebo závislost.

Návykové látky jsou návykové především díky vytvoření iluze, že to, co člověk potřebuje (klid, radost, pocit štěstí, bezbolestnost, energii, schopnost lépe komunikovat s opačným pohlavím atd. – tedy důvody, proč začne brát) lze uspokojit, dosáhnout ve zrychleném a bezpracném stylu a navíc v intenzitě, kterou běžné uspokojování potřeb přináší.

Podle účinků, které vyvolávají, dělíme návykové látky do tří kategorií:

- drogy stimulační, povzbuzující
- drogy tlumivé, uklidňující, tišící
- drogy halucinogenní

Dle rizikivosti se dělí návykové látky na měkké a tvrdé (<http://navykovelatky.cz/>).

Podle Minaříka (in Kalina, 2003) jsou psychostimulancia látky s nefyziologickým budivým efektem na centrální nervový systém. Mezi stimulační drogy řadí **kokain**, **pervitin** (metamfetamin), **amfetamin** a **extázi**, která však může mít kromě stimulačního účinku také účinek psychedelický. Mezi tlumivé, uklidňující a tišící drogy řadí „**braun**“ (směs derivátů kodeinu), **heroin**, **metadon**. **Opioidy** se v lékařství užívají jako nejsilnější léky proti bolesti.

Halucinogeny zahrnují skupinu drog, jednak ze skupiny přírodních látek, tedy těch, které jsou získávány přímo z přírodních zdrojů (bufotenin – ropuší jed, **psilocybin** – látka z hub lysohlávek), tak i z látek synteticky upravených (**LSD**, extáze) (Miovský, 1996).

Mezi další návykové látky patří alkohol, tabák, konopí a těkavé látky. U všech výše uvedených látek hrozí nebezpečí závislosti.

Nešpor (2000) v **definici závislosti** odkazuje na Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN-10). „*Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje*“ (Nešpor, 2000, s. 14).

Definitivní diagnóza závislosti by se měla stanovit v případech, jestliže během jednoho roku došlo ke třem či více následujících jevů:

- a) **silná touha či pocit puzení** (z anglického craving) užívat látku;
- b) **potíže v sebeovládání** při užívání látky (začátek, ukončení nebo množství látky);
- c) **tělesný odvykací stav**. Užití látky s úmyslem zmenšit příznaky vyvolané předchozím užíváním této látky, případně dochází k odvykacímu stavu, jenž je typický pro tu kterou látku;
- d) **průkaz tolerance k účinku látky** jako vyšších dávek látek, aby bylo dosaženo účinku původně vyvolaného nižšími dávkami;
- e) **postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů** ve prospěch užívané látky a větší množství času k získání či užívání látky, nebo zotavení se z jejího účinku;
- f) **pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků**: poškození jater nadměrným užíváním alkoholu (Nešpor, 2000, s. 14).

1.2.1 Prožívání a chování pod vlivem alkoholu a návykových látek

Psychoaktivní účinky **alkoholu** závisí zejména na množství, formě a způsobu užití použitého alkoholického nápoje a mají komplexní charakter. Na výsledném projevu chování se podílejí vedle *biologických* (kondice, zdravotní stav, osobní dispozice) také *psychologické vlivy* (anticipace účinku, očekávaný efekt) a *vlivy sociální* (prostředí, působení společnosti a dalších osob) (Popov in Kalina, 2003, s. 152).

Alkohol uklidňuje, uvolňuje, činí vše snadným, zlepšuje náladu, podporuje komunikaci, potlačuje problémy a odstraňuje sexuální zábrany (Göhlert, Kühn, 2001).

Při intoxikaci **opiáty** je v popředí zklidnění a příjemná euforie. Opioidy mohou také vyvolat rozladění, zejména u žen, které bývá spojené s nevolností, zvracením a nízkou schopností koncentrace. Opioidy a opiáty, zejména heroin, mají vysoký potenciál pro vznik závislosti somatického typu. Závislost se projevuje již po několika týdnech či nejpozději několika měsících užívání.

Psychostimulancia zvyšují psychomotorické tempo a bdělost zejména urychlení myšlení, zvýšenou nabídkou asociací a vybaveností paměti. Zahánějí únavu a zkracují spánek, vyvolávají euforii a vyvolávají pocit energie a síly. Vyvolávají úzkost, někdy umocňují trému, užití může vést k agresivnímu chování a přecenění hranic psychosomatických možností (Minařík in Kalina, 2003).

Halucinogenní drogy mají velký vliv na psychiku člověka. Účinky LSD a psilocybinu jsou velmi podobné. Během několika minut až jedné hodiny se projevují první příznaky intoxikace. Účinky a nástup jsou hlavně závislé na množství požité látky, její čistotě a individuální citlivosti vůči jejímu účinku. Vyšší dávky látky mohou navodit intenzivní halucinaci bez možnosti ovlivnění vůlí, způsobit výraznější poruchy myšlení, zvýšenou vztahovačnost až paranoiditu, provázenou poruchami pozornosti, paměti a úsudku (Mioviský in Kalina, 2003, s. 170-171).

Konopné drogy jsou látkami, které byly známy a zřejmě též užívány ve velmi hluboké historii. Na českém trhu se vyskytují a zneužívají dvě základní formy drogy: marihuana a hašiš. Účinek při vykouření drogy nastupuje obvykle během několika desítek sekund až minut (závisí na obsahu aktivních látek). Nejčastější účinky konopných látek jsou sucho v ústech, pocit chladu a hlad. Vnímání času se zdá být delší, kdy i velmi krátký okamžik se může zdát jako by uplynuly celé hodiny. Intoxikace bývá doprovázena stavem příjemné nálady, která může být doprovázena bouřlivým a nezadržitelně dlouhým smíchem (Mioviský in Kalina, 2003).

Analgetika jsou látky, které snižují vnímání bolesti. **Sedativa** jsou látky se zklidňujícím účinkem. Opioidní analgetika se zásadně neliší od jiných opioidů, tedy ani nejčastěji zneužívaného heroínu (Bayer in Kalina, 2003, s. 180-181).

Mezi **těkavé látky** patří rozpustidla, ředidla, lepidla a plynné látky (éter a rajský plyn). Společným znakem po užití je ovlivnění centrální nervové soustavy, které se projevuje utlumenou euforií, mohou se objevit sluchové a zrakové halucinace. Toluen

je nejrozšířenějším zástupcem inhalačních drog u nás. Při inhalaci toluenu se dostavuje velmi rychlý pocit euforie, poruchy vnímání, dochází k útlumu, ke spánku či k poruchám vědomí (Hampl in Kalina, 2003).

Jak uvádí Králíková (in Kalina, 2003), tak jedinou návykovou látkou ze 4 až 5 tisíc složek **tabáku** či tabákového kouře je toxický rostlinný alkaloid nikotin. Závislost na tabáku začíná nejprve závislostí psychosociální, po určité době vzniká též závislost fyzická (závislost na nikotinu). Hlavními odvykacími stavy jsou nezvladatelná touha po cigaretě (craving), změny nálad, podrážděnost, nervozita, smutek až deprese, poruchy spánku, únava, nesoustředěnost.

1.2.2 Řízení dopravního prostředku pod vlivem alkoholu a návykových látek

Řidič nesmí dle § 5 odst. 2 písm. a) „*požít alkoholický nápoj ani jinou látku obsahující alkohol (dále jen „alkoholický nápoj“) nebo užít jinou návykovou látku během jízdy*“, dle § 5 odst. 2 písm. b) řidič nesmí „*řídít vozidlo nebo jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy by mohl být ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky; v případě jiných návykových látek uvedených v prováděcím právním předpise se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, pokud její množství v krevním vzorku řidiče dosáhne alespoň limitní hodnoty stanovené prováděcím právním předpisem*“ (Zákon č. 361/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

V zákoně č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je definován § 274 Ohrožení pod vlivem návykové látky:

(1) *Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,*

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

b) *spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvláště nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo*
c) *byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.*

Alkoholické nápoje oslabují ovládací a pozorovací schopnosti člověka. V provozu na pozemních komunikacích jsou tyto účinky nebezpečné, protože řízení motorových vozidel vyžaduje *plné soustředění a schopnost řidiče rychle a účinně reagovat na změny v silničním provozu*. Požití alkoholu *odstraňuje zábrany, snižuje pozornost a schopnost soustředění, prodlužuje reakční dobu, narušuje získanou pohybovou automatizaci, vyvolává poruchy vědomí, malátnost, ospalost, usnutí*. Intenzita účinku alkoholu na lidský organismus je závislá na výši hladiny alkoholu v krvi; trendu křivky hladiny alkoholu v krvi (ve fázi resorbce alkoholu do krve a na vrcholu je stupeň postižení centrálního nervového systému nejméně dvojnásobný než při stejné hladině eliminace); věku a návyku k pití alkoholu (mírnější projevy u osob navyklých k pití alkoholu) (Chmelík et al., 2009, s. 33-34).

Kannabinoidy (marihuana, hašiš) působí tak, že řidič působí ospalým dojmem, je *nepozorný, reaguje zpomaleně, přehlíží dopravní značky, chodce*. Řidiči pod vlivem kannabinoidů hrozí oslnění protijedoucím vozidlem, neboť mívá rozšířené zornice.

Halucinogeny (přírodní a syntetické – lysohlávka, LSD) – dochází k úplné ztrátě *pozornosti, koordinace, sluchovým, zrakovým a dotekovým halucinacím, neschopnosti rozlišení reality od představ*. Za některých stavů není řízení motorového vozidla možné.

Stimulancia (amfetamin, metamfetamin – pervitin, MDMA) – Řidiči pod vlivem pervitinu hazardují *rychlou jízdou s nedostatečnou pozorností*. Přeceňují své schopnosti k řízení motorového vozidla, stoupá jim sebevědomí a dopouštějí se chyb v dopravních situacích. Ztrácejí smysl pro realitu, mají zhoršenou reakci na světlo, tzn. je větší možnost oslnění protijedoucím řidičem. Při syndromu z odnětí mohou naopak v první etapě za volantem usnout.

Kokain – řidič má často potřebu *zvyšovat rychlost jízdy, jízda je agresivní*. Řidiči pod vlivem kokainu hrozí oslnění protijedoucím vozidlem, neboť mívá rozšířené zornice.

Opioidy (zejména heroin) – dochází k centrálnímu útlumu se *snížením duševní aktivity, zpomalením motoriky a prodloužením reakčního času*. Nebezpečná je apatie,

ospalost a extrémní zúžení zornic (zhoršené vidění za šera a tmy). Při syndromu z odnětí je obvyklá neschopnost k řízení motorového vozidla.

Sedativa a hypnotika – dochází k *celkovému útlumu organismu*, řidič může působit ospalým dojmem. Pokud je řidič na svůj lék a svoji dávku zvyklý, nemusí se snížená schopnost k řízení motorového vozidla projevit.

Těkavé látky a organická rozpouštědla (toluen) – dochází k *euforii s přeceňováním vlastních schopností*, objevují se *poruchy pozornosti, koncentrace, opožděné reakce, ospalost, snění* (Chmelík et al., 2009, s. 40-41).

Tabulka č. 1: Porovnání duševních a fyzických činností při řízení vozidla

Řízení vozidla vyžaduje	Negativní účinky návykových látek
bdělost	ospalost
pozornost, soustředění se	nepozornost, nesoustředění se
včasné reakce	opožděné reakce
pohybovou automatizaci	narušená pohybová automatizace
plynulou a bezpečnou jízdu	rychlá a nebezpečná jízda
adaptaci na sníženou viditelnost	zhoršené vidění za šera a tmy

Zdroj: vlastní

1.3 Stres a teorie stresu

Slovo „stres“ k nám proniklo z anglického „stress“, které vzniklo z latinského slovesa „stringo, stringere, strinxi, strictum“. Dle latinského slovníku uvedené sloveso znamená „utahovati, stahovati, zadržovati - jako smyčku kolem krku odsouzence, jenž je věšen na šibenici. V oblasti věd o člověku - výroku „býti ve stresu“ rozumíme jako „býti vystaven různým tlakům“ (Křivohlavý, 1994, s. 7).

Definice stresu:

- „1. Stres je stav: projevuje se specifickým syndromem, který sestává ze všech nespecificky navozených změn uvnitř biologického systému (Hans Selye v roce 1978).
2. Stres přináší ohrožení pohody a zahrnuje nepříjemné emoce (Richard S. Lazarus v roce 1975).

3. *Stres předpokládá požadavky prostředí, které jsou povahy fyzické nebo sociální (J. E. McCrath v roce 1970).*
4. *Stres se objevuje v situacích osobního schodku, kdy požadavek prostředí přesahuje jedincovy zdroje, nebo v situaci osobního zmaru, kdy jedincovy zdroje nenacházejí v okolí dostatečnou odezvu (J. R. French, W. Rogers a S. Cobb v roce 1975).*
5. *Stres je výchylka informačního vstupu za jeho obvyklé hranice, která vyvolává nepříznivou rovnováhu mezi aktivací a kapacitou zpracovávat informace s ohledem na „provozní rozmezí pozornosti“ (W. H. Teichner v roce 1968).*
6. *Stres se projevuje vzorci reakcí, které se vztahují k ACTH (adrenokortikotropní hormon) a které dovede určit faktorová analýza. Zrovna tak se projevuje osobností dimenzí, do které patří schopnost čelit výzvě představované nutností se přizpůsobit versus schopnost zanechat nevyřešený problém osudu a stáhnout se (R. B. Cattell a I. H. Scheier v roce 1961).*
7. *Stres zahrnuje mnohorozměrné osobní prožitky popisované jako „ohrožení ega“, „bolest“, hrozba trestu“, neživá hrozba“, „vina“ a podobně (řada autorů v rozpětí od 1973 do 1978)“ (Baštecká, Goldmann, 2001, s. 240).*

Hans Selye popsal **obecný adaptační syndrom** (general adaption syndrome – GAS), jenž popisoval biologickou reakci organismu na utrpený a neochabující fyzikální (tělesný nebo hmotný) tlak (stres). GAS má tři fáze (Davison, Neale, 1994 in Baštecká, Goldmann, 2001, s. 241):

1. **Poplachová reakce:** aktivován je autonomní nervový systém. Pokud je tlak na této úrovni příliš silný, začínají se tvořit vředy v gastrointestinálním traktu (GIT – týkající se střev a žaludku), nadledvinky se zvětšují a brzlík se zmenšuje.
2. **Odpor, odolnost** (rezistence): organismus se s přetrvávajícím stresem vyrovnává dostupnými prostředky. Když je to možné, stresu se přizpůsobuje.
3. **Vyčerpání:** stresor (zátěžový podnět) přetrvává a/nebo organismus není schopen účinné reakce. Následuje vyčerpání a organismus umírá nebo je nezvratně poškozen.

R. S. Lazarus ve svém pojetí zvládnání stresu zdůraznil myšlenkové zpracování toho, co se děje. Vymaní-li se člověk ze šoku, který doprovází první fázi styku se stresorem, dochází u něho k myšlenkovému hodnocení. To je určitou formou zvažování

toho, co a jak mne ohrožuje. Lazarus hovoří o dvou formách zvažování: o primárním a sekundárním hodnocení situace.

Primárním myšlenkovým hodnocením situace rozumí zvažování významu určité události s ohledem na to, jak moc mne ohrožuje. Tato otázka je v pozadí navenek sděleného „Co se vlastně děje?“. Lazarus odlišuje tři formy možnosti odpovědi:

1. *Post festum (po události)*. Např. hodnocení situace pacienta po dopravní nehodě, když konstatuje, že nemůže pohnout rukou či nohou.
2. *Výzva (challenge)*. Upozorňuje na právě probíhající děje a vyzývá k akci. Mohu například sledovat, že počet požadavků, kladených na mne z různých míst, neustále roste – pro mne to může být výzva něco odmítnout.
3. *Anticipace ohrožení*. Odpověď na otázku, co se děje, nemusí být zřetelná. Ještě se nemusí nic dít, ale přece jen, kdo se tak ptá, může předjímat (anticipovat) ohrožení, které se pravděpodobně objeví po určité době. Příkladem může být člověk, který se při chůzi do kopce zadýchává a začne myslet na to, že takovým způsobem začíná řada srdečních onemocnění.

Sekundární hodnocení se týká možností, které má ohrožený a které by mu mohly pomoci při zvládnutí toho, co ho ohrožuje. Lazarus hovoří o zhodnocení obranyschopnosti, o možnosti ubránit se. Do souboru obranných sil zahrnuje schopnosti a dovednosti ohroženého, jeho vztahy k druhým lidem (tzv. sociální zdroje sil), případně možnosti pomoci od odborníků (Křivohlavý, 1994, s. 45-47).

1.4 Klasifikace silničních dopravních nehod

Silniční dopravní nehody vzhledem k následkům na zdraví a životech účastníků a škodám na majetku, se stále více stávají rizikovým faktorem silničního provozu.

Příčiny silničních dopravních nehod mohou spočívat:

1. v chování účastníků nehody,
2. v technickém stavu zúčastněných vozidel,
3. v situaci provozu na pozemních komunikacích, kterou jsou míněny všechny okolnosti bez přímého vlivu účastníka silničního provozu, např. povětrnostní podmínky, viditelnost, hustota provozu apod.

4. v jiných okolnostech (např. stav pozemní komunikace).

Silniční dopravní nehody jsou výsledkem rozporného jednání účastníka silničního provozu s danými podmínkami silniční, dopravy, které spočívá v:

- nerespektování pravidel provozu na pozemních komunikacích
- neplnění povinností pracovníků a orgánů působících na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu
- nerespektování ustálených zvyklostí v dopravě.

Každý vznik a průběh silniční dopravní nehody je tvořen *nehodovým jednáním* a *nehodovou událostí*. Nehodovým jednáním účastníka provozu na pozemních komunikacích je jeho *konání* či *opomenutí*, kterým způsobil nehodovou událost. Nehodovou událostí je z teoretického hlediska konkrétní projev silniční dopravní nehody (srážka, havárie), tedy konkrétní průběh a následek nehody (Chmelík et al., 2009, s. 181-182).

„Dopravní nehoda je událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu“ (§ 47 zákona č. 361/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

„Silniční dopravní nehodou je nezamýšlená, nepředvídatelná událost v silničním provozu na veřejných komunikacích způsobená dopravními prostředky, která měla škodlivý následek na životech, zdraví osob nebo majetku“ (Chmelík et al., 2009, s. 183).

Z hlediska *charakteru* dělíme silniční dopravní nehody na tři základní druhy:

- a) **srážky** – jde o střet dvou či více účastníků provozu na pozemních komunikacích, z nichž alespoň jeden se pohyboval ve vozidle. Může jít o srážky (čelní, boční, náraz zezadu), náraz vozidla do pevné překážky (dopravní značka, sloup veřejného osvětlení, strom, stavba), střet vozidla se zvířetem či chodce,
- b) **havárie** – na nehodě má účast pouze jediné vozidlo (např. převrácené vozidlo v silničním příkopu),

c) **jiné nehody** – nelze je zařadit mezi srážky či havárie (např. vypadnutí osoby z jedoucího dopravního prostředku, zranění osoby ve vozidle jako následek náhlého zabrzdění).

Z hlediska *nehodového jednání* dělíme silniční dopravní nehody na **subjektivní** a **objektivní**.

Za *subjektivní* nehodové jednání považujeme:

- nepřiměřenou rychlost,
- nedání v přednosti v jízdě,
- nedodržení bezpečnostní vzdálenosti mezi vozidly,
- jízdu po nesprávné straně (přejetí do protisměru),
- jízdu pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

Za *objektivní* nehodové jednání považujeme:

- špatný technický stav pozemní komunikace,
- nepředvídatelnou událost (Chmelík et al., 2009).

1.5 Psychické procesy vzniklé v důsledku dopravní nehody

Účastníci dopravních nehod jsou zpravidla vystaveni zcela nenadálé nové situaci. Při závažných dopravních nehodách dochází často k zdravotní, emocionální a psychické újmě (Chmelík et al., 2009).

Účinky extrémní zátěže se mohou projevit negativně na lidské psychice v podobě různých poruch a psychických symptomů, jako je nespavost, úzkostnost apod. Mezi nejčastěji se objevující psychické poruchy způsobené traumatickými zážitky patří *akutní reakce na stres* a *posttraumatická stresová porucha* (Vykopalová, 2012).

Akutní reakce na stres je přechodná porucha významné závažnosti, která vzniká u jedince bez jakékoli zjevné psychické poruchy jako odpověď na výjimečný fyzický a (nebo) duševní stres a obvykle odeznívá během několika hodin nebo dnů. Stresorem může být zdrcující traumatický zážitek, který zahrnuje vážné ohrožení bezpečnosti nebo somatické integrity jedince nebo blízkých osob (např. živelné

pohroma, úraz, ozbrojený konflikt, přepadení, znásilnění), nebo neobvykle náhlá a ohrožující změna v sociálním postavení a (nebo) v mezilidských vztazích jedince, např. ztráta blízkých osob nebo požár v domácnosti. Riziko rozvoje poruchy je větší, je-li též přítomno fyzické vyčerpání nebo organické faktory (např. stáří). Při akutní reakci na stres symptomy vykazují velkou variabilitu, typicky zahrnují úvodní stav „ustrnutí“ se zúžením vědomí a pozornosti, neschopnosti chápat podněty a desorientaci. Symptomy se objevují během několika minut po dopadu stresujícího podnětu nebo události a mizí během několika hodin, nejpozději během 2 - 3 dnů.

Posttraumatická stresová porucha vzniká jako zpožděná a (nebo) protrahovaná odezva na stresovou událost nebo situaci (krátce nebo dlouho trvající) neobvykle hrozivého nebo katastrofického rázu, která pravděpodobně téměř u každého vyvolává pronikavou tíseň (např. přírodní nebo člověkem způsobená katastrofa, vážné neštěstí, přítomnost u násilné smrti jiných osob, být obětí mučení, terorismu, znásilnění nebo jiného zločinu). Typickými příznaky jsou epizody opakovaného ožívání traumatu ve vzpomínkách nebo ve snech, které e objevují na pozadí stálého pocitu „necitlivosti“ a emočního otupění, stranění se lidí, nereagování na okolí a vyhýbání se situacím a činnostem, které prožité trauma připomínají. Vzácně může dojít k akutním dramatickým výbuchům strachu, agrese nebo paniky, spuštěným podněty, které náhle vyvolávají vzpomínku a (nebo) znovu vybavení si traumatu nebo původní reakce na ně. K uvedeným symptomům se obvykle přidružuje úzkost, deprese a časté jsou i myšlenky na sebevraždu. Příznaky začínají po traumatu, po období latence, které může trvat od několika týdnů až po několik měsíců (někdy i více než 6 měsíců). Průběh je kolísavý, ve většině případů lze očekávat uzdravení. U malé části pacientů může nastat mnohaletý chronický průběh a přechod k trvalé změně osobnosti (MKN10).

1.6 Komunikace

Smyslem každé komunikace je dorozumět se a případně pozměnit svoji „vnitřní souvislost v mysli, ve vědomí i nevědomí. Informace, které přijímáme, informují nejen nás, ale doslova v nás. Informace přetvářejí, tvarují, rozšiřují nebo zcela přeformátovávají naše poznatky postoje a emoce.

Latinské *communicatio* znamenalo původně „vespolné účastnění“ a *communicare* „činit něco společným, společně něco sdílet“. Lingvista Karel

Hausenblas definoval komunikaci jako „obcování lidí, společné podílení se na nějaké činnosti ve vzájemném kontaktu“. Nikoliv pouze jen proudění, ale i podílení se druhých třeba jen tím, že jsou přítomni. Někteří psychologové rozumějí pod komunikační výměnou jak *sdělování*, tak *sdílení*. Komunikují tedy i ti, kdo např. ve vícečlenné skupině *pouze* přihlížejí probíhající výměně slovo nebo pohledů mezi dvěma členy skupiny. Na komunikaci s lidmi je pozoruhodné, že ji vždy spoluvytváříme a ovlivňujeme, přispíváme k ní a zároveň jsme její součástí, jsme jí ovlivňováni.

Lidskou komunikaci charakterizovali autoři kalifornské paloaltské školy Watzlawick, Beavinová a Jackson (1969) jako „médiu pozorovatelných manifestací lidských vztahů“. Komunikace je klíčovou součástí „provázků v síti“, není vždy viditelná, ale většinou registrovatelná a analyzovatelná. Každá komunikace má svou *syntaxi, sémantiku a pragmatickou stránku*. V rámci *syntaxe* se zkoumají jevy jako kódování, kapacita komunikace, komunikační kanály, ruchy, redundance (nadbytečnost, která zajišťuje přenášenu informaci proti ztrátě), statistické jazykové jevy. Podstatou *sémantiky* je význam slov. Rozebírat sémantickou složku komunikace znamená všimati si toho, jaký význam konkrétnímu slovu připisuje produktor a jaký příjemce, zda oba shodně rozumějí symbolům, metaforám. Úkolem *pragmatiky* je analýza vztahu mezi produktorem a příjemcem v konkrétním kontextu, porozumění záměru a rozbor fenoménů, jakými jsou potvrzování, přesvědčování, ovlivňování, přijímání a odmítání komunikovaného sebepojetí druhého (Vybíral, 2000).

Podle Watzlawicka a kol. (1999) komunikace nejen že zprostředkovává informaci, ale současně i vyvolává chování.

1.6.1 Verbální komunikace

„*Verbální (slovní) komunikací rozumíme dorozumívání se jedné, dvou a více osob pomocí slov (ve zvláštních případech i jinými znaky jazykového systému)*“ (Vybíral, 2000, s. 85-86).

Příkladem slovní komunikace jedné osoby může být vnitřní řeč k sobě samému nebo samomluva. Slovní komunikací rozumíme produkci, kombinování a výběr jazykových znaků (rozmýšlení řeči, artikulaci, psaní projevu, řečovou strategii, volbu stylu), proces vzájemného sdělování, vnímání a příjem slovních sdělení a porozumění jim.

Anglický filozof J. S. Mill zavedl do zkoumání jazyka termíny *denotace* a *konotace*. *Denotací* (z lat. denotatio – ukázání, vyznačení) rozumíme známá slova, znaky, symboly, které chápeme (např. červená barva na semaforu) a tyto slovem označené objekty můžeme většinou jednoduše přepsat. *Denotace* bývají považovány za „objektivní“. Každé sdělení je v mysli produktora i příjemce doprovázeno a dotvářeno řadou *konotací*. *Konotace* jsou považovány za subjektivní, slova nám mohou „konotovat“ souběžně řadu subjektivních připomenutí, souvislostí, individuálně přidružených významů (např. u psa: přítel člověka) (Vybíral, 2000).

Plaňava (2005) podle průběhu a účelu mezilidské komunikace rozlišil komunikační styly na *konvenční*, *konverzační*, *operativní*, *vyjednávací* a *osobní až intimní*.

Konvenčně komunikujeme obvykle poměrně krátce, pozdravíme se, řekneme si pár vět – např. o počasí. Účelem je konzervovat a stvrdit daný stav, dosavadní vztah. Vzájemné pozice a vzdálenost se nemění: spatřili jsme se a poznali, což si dáme najevo, oba přitom víme, co a jak říkat a jakým způsobem se chovat. V případě, že je náš konvenční styl dostatečně zažitý, neprožíváme nejistotu a rozpaky. Optimální prostorová i psychologická distance mezi lidmi při konvenčním způsobu komunikace je v naší kultuře jeden a půl až dva metry. Při konvenční komunikaci zřídka kdy projevujeme emoce, city.

Při *konverzaci* si vyměňujeme zajímavé informace, novinky, názory, jejichž praktická užitečnost může být v dané chvíli zanedbatelná. Chceme se pouze s druhým pobavit, povykládat, potěšit, pobýt spolu a tím posilovat sounáležitost. Konverzujeme doma s rodinou, při posezení s přáteli, na různých společenských setkáních a akcích (oslava narozenin, večírky, rauty, vernisáže). Většinou sedíme kolem jídelního nebo konferenčního stolu. Dle konkrétní situace je obvyklá vzdálenost mezi komunikujícími dva až čtyři metry. Zdařilá konverzace bývá provázena příjemnými pocity. Nejdůležitější sociálně psychologickou charakteristikou a nejvýznamnějším předpokladem zdařilé konverzace je symetrický, tj. rovnovážný vztah mezi zúčastněnými.

Na rozdíl od konverzování, jemuž přísluší vztahová symetrie, daří se *operativnímu* stylu komunikace nejlépe při asymetrii, kdy vzájemné pozice jsou komplementární v tom smyslu, že jedna osoba je „nad“ a druhá osoba „pod“. Když se

má něco udělat, zjistit, vyrobit, zařídit a vyřídit, koupit nebo prodat – vše patří do operativní komunikace – je účelné jasné vymezení rolí, pozicí a kompetencí, jedna osoba je nadřízená, druhá osoba je podřízená. Osoby jsou si vědomy, jaké role zastávají (tyto přijímají) a podle toho jednají rádi či neradi. Vzdálenost mezi osobami při operativním stylu komunikace je běžně od dvou do pěti metrů. Nulová vzdálenost mezi osobami je při profesionálním kontaktu (u kadeřníka, lékaře, na masáži). Během operativy si vyměňujeme stručná a jasná sdělení. Znakem operativního stylu komunikace je oboustranná zdvořilost a korektnost, emoční projevy bývají formální a uměřené.

Významnou a náročnou komunikační dovedností je *vyjednávání*, které patří zejména do jednacích místností politiků, pracoven manažerů, do obchodů, na úřady i do našich domovů. Všude tam, kde dva nebo více lidí chtějí či potřebují něco společně dělat či domluvit. Lidé vyjednávají, když je nezbytné se nějak rozhodnout a nelze hlasovat, protože se vyjednávání účastní dvě strany, přitom každá má rozdílné představy, přání a zájmy. Průměrná vzdálenost mezi jednajícími je dva a půl metru.

Osobní a intimní styl se liší od všech ostatních komunikací tím, že je samostatnou cestou i prostředkem uspokojování nejhlubších lidských tužeb a potřeb. Vertikální pozice, tedy symetrie nebo asymetrie ustupují do pozadí, významná je horizontální rovina, tedy psychologická i prostorová vzdálenost mezi lidmi. Distance mezi osobami je nulová nebo minimální. Jedná se o situace, kdy máme jeden k druhému nejbližší, když se máme hodně rádi, milujeme se nebo s druhým soucítíme. Též však jde o situace prudkého konfliktu či hádky. Nejvýznamnější charakteristikou osobního komunikačního stylu jsou naše emoce. Intimní komunikace předpokládá a vyžaduje důvěru, schopnost naslouchat, empatii. Intimně spolu hovoříme o nejistotách, obavách, zklamáních, bolestných ztrátách, ale i o různých potěšeních života a o nadějích (Plaňava, 2005).

1.6.2 Neverbální komunikace

Neverbální komunikace zahrnuje širokou oblast toho, co signalizujeme beze slov nebo společně se slovy jako doprovod verbální komunikace (Vybíral, 2000).

„Neverbálně komunikujeme:

- 1. gesty, pohyby hlavou a dalšími pohyby těla;*
- 2. postoji těla;*

3. výrazy tváře (mimikou);
4. pohledy očí;
5. vzdáleností a zaujímáním prostorových pozic;
6. tělesným kontaktem;
7. tónem hlasu a dalšími neverbálními aspekty řeči;
8. oblečením, zdobností, fyzickými a jinými aspekty vlastního zjevu“ (Argyle, Křivohlavý in Vybíral, 2000, s. 64).

Neverbální komunikace slouží:

- k podpoře řečových promluv (bušení do stolu),
- k náhradě slovního vyjádření (dlouze významný pohled, úškleb, kroucení hlavou),
- k vyjádření emocí (klid – rozčilení, radost – smutek, spokojenost – nespokojenost, zájem – nezájem),
- k vyjádření osobního postoje (objetí kolem ramen, ponížená úklona),
- k vyjádření příslušnosti ke skupině (gesta a oblečení, pozdravy rybářů),
- k potvrzení rituálů a ceremoniálů (zdvížený palec jako gesto uznání, úsměv při pozdravu),
- k zesílení vlivu (na demonstracích, délka potlesku, pískání),
- k uměleckému vyjádření (balet, pantomima) (Plaňava, 2005).

Každý neverbální signál něco značí a má svůj význam. Významy neverbálních znaků jsou podmíněny dobou, kulturou, sociální skupinou i prostředím (např. význam předem dohodnutého specifického gesta ve sportovním utkání – gesto je obvykle pro diváka nesrozumitelné) (Vybíral, 2000).

Schopnost neverbální komunikace může být klíčem k úspěchu vybraného společenského a profesionálního cíle. Čist signály řeči těla vysílané jinou osobou jsou důležité zejména v situacích, kdy tušíme pokus o zatajení stresu, zakrytí klamu, zamaskování úzkosti (Lewis, 1999).

1.6.3 Lež v neverbální komunikaci

Obsah pojmu *lež* velmi nápadně koresponduje s etymologií slova *problém*. Latinské slovo *problema* znamenalo:

- něco, co člověk před sebou drží nebo staví, aby se tím bránil (např. štít),
- něco, co se druhému předhazuje, aby se toho chopil (Huizing in Vybíral, 2008).

Z uvedeného tvrzení je patrná *obranná funkce* lhaní.

Kalifornský psycholog Paul Ekman (in Vybíral, 2008) stanovil dvě kritéria pro lhaní:

- *kritérium úmyslu s možností volby*: Člověk **má v úmyslu** lhát. Schválně a úmyslně volí lhaní. Přitom *má na výběr* mezi „říci pravdu“ a „lhát“ a mohl by tedy zvolit pravdomluvnost. Jeho záměrem je však lhát.
- *Kritérium nenaznačení adresátovi, že je obelháván*: Lhářem není kouzelník, i když neříká publiku pravdu, neboť situace kouzelnického představení naznačuje adresátovi, že v této situaci se pravda říkat nebude.

V případě, že jsme v kontaktu s jiným člověkem, tak je část komunikace vedena verbálně a zbytek v neverbální úrovni. Mezi nejdůležitější složky neverbální komunikace patří gestikulace, mimika, ale také fyzická vzdálenost osob (tzv. proximita) i jejich vzájemné postavení (proxemika).

V okamžiku, kdy nám vzniká potřeba zjistit, kdy druhá osoba mluví pravdu a kdy ne, tak se musíme soustředit především na několik bodů. Základním signálem je, zda je ve shodě to, co druhý člověk říká s tím, co nám sděluje svým tělem. Jedná se samozřejmě o základní vodítka, které můžeme sledovat a na jejich základě si vytvářet úsudek, nakolik vysoká je pravděpodobnost, že s námi druhý člověk komunikuje pravdivě.

Čemu věnovat pozornost:

Nervozita

Pokud není člověk zvyklý lhát, tak při vědomém lhaní není schopen udržet fyziologické procesy, které jsou s ním spojeny. Jedná se především o zvýšené pocení, nutkání poposedávat a měnit polohu (přehazování nohy přes nohu), opakované zafixované pohyby (hraní si s hodinkami). Nebo například čtenější dotyky na obličejí případně rtech.

Gestikulace

Pohyby rukou přirozeně doprovází náš projev, někteří lidé mají gestikulaci energičtější a je nutno na to brát ohled při posuzování, zda se jedná o signál odpovídající lži či ne. Sdělným prvkem je nejen rozměr gestikulace, ale i její dynamika: prudkost, zrychlování a zpomalování, zaměření gest. Lháři mají často tendenci gestikulovat poblíž obličeje, zakrývat si ústa, třít si nos, ucho nebo krk, případně si upravovat límec či kravatu. Naopak je malá pravděpodobnost, že si dotyčná osoba bude šahat otevřenou rukou na hrudník.

Mimika

Člověk, který lže, se snaží udržet pravdu utajenou a snaží se mít věci pod kontrolou, to znamená i své emoce. Ty se projevují nejvíce v obličejí a v jeho výrazu. Výraz tváře má silnou výpovědní hodnotu. Vnitřní stavy se bezprostředně odrážejí ve tváři a i v okamžiku, kdy se osoba chystá lhát, tak proběhne krátké problesknutí skutečné emoce. Situaci nám usnadňuje to, že mimické výrazy základních emocí jsou vrozené a obecně rozpoznatelné. I přestože proběhne vše v krátkém okamžiku, tak jsme schopni je většinou vyhodnotit správně.

Například můžeme rozlišovat i jednotlivé druhy úsměvů. Při přirozeném úsměvu dochází k zapojení většiny obličejových svalů, oproti nepravdivému úsměvu, kdy se zapojují pouze svaly okolo úst. Jinak se dá také pozorovat, že lhaní často doprovází buď červenání či naopak poblednutí.

Pohled

Výraz očí nám může signalizovat mnohé o pravdivosti samotné komunikace. Uvádí se, že osoba, která lže, tak se často vyhýbá přímému pohledu. Nicméně „zkušení“ lháři naopak klamou a snaží se udržet přímý pohled, aby podpořili své tvrzení. V tomto ohledu se můžeme obrátit například na skutečnost, že jeden pohled mluvčího trvá obvykle 1-7 vteřin, a je-li delší, tak je spíše podezřelý. U osob, které se snaží klamat, je také čtenější mrkání.

Samozřejmě v tomto ohledu hraje roli i intimnost prostředí. Čím je partner bližší, tím je pohled obsahově bohatší a soustředěnější.

Proxemika a postoj

Spočívá ve vyjádření vztahu mezi lidmi prostřednictvím vzdálenosti a postavení, které k sobě komunikující osoby zastávají. Důležité je si všimnout především křížení končetin, které většinou značí snahou být v obraně či se snaží něco skrývat. Výrazně se u lháře projevuje určitá tenze a strnulost v jeho projevech, udržování větší vzdálenosti, celkově více neklidu v projevech a časté měnění postojů.

Pokud budeme věnovat pozornost tomu, jakým způsobem s námi naše okolí komunikujeme, tak budeme vnímavější i k tomu, abychom dokázali odlišit běžné a typické projevy od toho atypického. Podstatným zjištěním pro nás bude především to, že se s druhým člověkem něco děje (<http://www.firemni-sociolog.cz/clanky/203-neverbalni-komunikace-lez>).

1.6.4 Model komunikace v situaci dopravní nehody

Operační důstojník policie telefonicky oznámí policistům dopravního inspektorátu, že došlo k dopravní nehodě. V telefonním hovoru stručně uvede, na jakém místě došlo k dopravní nehodě (v rámci okresu), kdo je účastníkem dopravní nehody (osobní vozidlo, nákladní vozidlo, chodec atd.) a zda došlo při dopravní nehodě ke zranění. Na místo dopravní nehody vyjede výjezdová služba, která je tvořena dvojčlennou hlídkou policistů dopravního inspektorátu. Výjezdová služba má k dispozici vozidlo, které je vybaveno technikou, umožňující šetření a zpracovávání dopravní nehody (počítač s tiskárnou, přístroj na detekci alkoholu či jiných návykových

látek) a prostředky k dokumentaci stop na místě dopravní nehody (digitální fotoaparát, krokoměr, číselníky, reflexivní sprej).

Policisté na místě získávají základní informace o příčinách vzniku dopravní nehody, provádějí ohledání, další prvotní, neodkladné a neopakovatelné úkony. V případě potřeby a vyžaduje-li to situace, zajišťují policisté účastníkům dopravní nehody první pomoc. Ve většině případů je na místě dopravní nehody první vozidlo zdravotní záchranné služby s lékařem nebo vozidlo posádky hasičského záchranného sboru. Policisté na místě dopravní nehody zjišťují totožnost účastníků a svědků dopravní nehody. Činnost policistů je na místě dopravní nehody po domluvě rozdělena. Jeden policista zadává potřebné údaje do počítače, provádí vytěžení a výslech účastníků a svědků dopravní nehody (pokud je to možné – není nahlášena další dopravní nehoda). Druhý policista provádí s účastníky dopravní nehody dechovou zkoušku na alkohol nebo test na zjištění, zda osoba není pod vlivem jiné návykové látky. Dále provádí fotodokumentaci místa dopravní nehody, zpracovává náčrtek, na kterém je zaznamenáno postavení vozidel po dopravní nehodě a stopy (jízdy, brzdění, smyku, krve), pokud byly na místě dopravní nehody nalezeny, provádí lustraci (pátrání po osobách, vozidlech, zda osoba nemá zákaz řízení motorových vozidel).

Policista z místa informuje operačního důstojníka policie o situaci na místě dopravní nehody. Pokud je to možné, zajistí policisté obnovení provozu na pozemní komunikaci, popř. řídí provoz. Nemůže-li si účastník dopravní nehody zajistit odtah svého poškozeného vozidla, policisté zajistí odtah přes operačního důstojníka policie. Hlídka policie z místa dopravní nehody odjíždí po zadokumentování místa dopravní nehody a obnovení silničního provozu (Ptáček, Vaněk, 2013).

1.7 Transakční analýza jako komunikační teorie

Transakční analýza je vtipná a srozumitelná psychologická metoda, která vyrostla na bázi psychoanalýzy, přičemž se částečně snaží freudovskou psychoanalýzu překonat, a to zejména její zaměřenost na psychopatologii. Zakladatelem transakční analýzy byl americký psychiatr Eric Berne (Vybíral, 2000).

Transakční analýza ve svých psychologických pojetích a jejich praktickém uplatňování slučuje emocionální, kognitivní, behaviorální a fyzické rozměry. Transakční analýza má svou teorii chování, teorii emocí, teorii duše a teorii spojitostí

mezi těmito oblastmi a somatickými nebo tělesnými zážitky. To vše z ní činí jedinečně obsáhlý a přizpůsobivý poradenský a psychotherapeutický přístup, který umožňuje pružné a vysoce cílevědomé formulace potřeb klienta i potřebných intervencí (Lister-Ford, 2006, str. 11).

Základními stavebními kameny, které tvoří podstatu teorie a praxe transakční analýzy jsou egostavy, transakce, hry a scénáře (Lister-Ford, 2006).

1.7.1 Ego stavy

Egostavy jsou jednotky prožívání, které obsahují citění, chování a myšlení, dohromady tvoří celek. Prožívání je organizováno do těchto jednotek. Tyto jednotky jsou uschovány v paměti a při vývoji osobnostní identity jsou důležitými faktory. Představa o tom, co je zde a nyní, vzpomínka na dřívější zážitky a části integrované zvenku vytvářejí osobnost (Hennig, Pelz, 2008).

Pozorování nenucené společenské činnosti, vyskytující se v určitých psychotherapeutických skupinách, odhaluje, jak se u lidí čas od času projevují značné změny v hlasu, postoji, stanovisku, slovníku a dalších aspektech chování. Soustava určitých modelů chování u daného jedince odpovídá určitému stavu mysli, zatímco jiná soustava modelů má vztah k jinému psychickému postoji, který bývá často v rozporu s tím prvním. Na základě těchto rozdílů a změn vzniká myšlenka na *stavy ego* (Berne, 1992).

Ego stav je příslušná soustava modelů chování vyplývající z určitého systému zážitků. Každý jedinec má zřejmě k dispozici omezený repertoár takových stavů ego, které nejsou rolemi ve hře, ale psychologickou skutečností. Tento repertoár můžeme rozdělit do následujících kategorií:

1. stav ego, který je odrazem stavů ego rodičovských osobností,
2. stav ego, který nezávisle usiluje o objektivní hodnocení skutečnosti,
3. stav ego, který představuje pozůstatky minulosti, stále aktivní já, které bylo zafixováno v raném dětství.

Odborně se nazývají extero-psychický, neopsychický a archeopsychický stav ego. Jejich nositele nazýváme populárně *rodič*, *dospělý člověk* a *dítě*, kdy tyto výrazy lze použít téměř ve všech diskuzích s výjimkou těch nejodbornějších. Každý jednotlivý

člen společenského seskupení může v kterémkoliv okamžiku projevit *rodičovský*, *dospělý* nebo *dětský* stav ego a zároveň je schopen pohotově přecházet z jednoho stavu ego do druhého (Berne, 1992, s. 22-23).

1.7.2 Typy transakcí

Jednotku společenského styku nazýváme transakcí. Jestliže se ve společnosti setkají dva nebo více lidí, dříve či později jeden z nich promluví či jiným způsobem naznačí, že bere na vědomí přítomnost ostatních osob. Tomu se říká *transakční podnět*. Další osoba pak řekne či udělá něco, co má k tomuto podnětu určitý vztah, toto pak nazýváme *transakční reakcí*. Jednoduchá analýza transakce se zabývá tím, že určí, který stav ego vyvolal podnět k přenosu a který na tento podnět reagoval. Nejjednodušší transakce jsou ty, při nichž podnět i reakce vychází z *dospělého* obou zúčastněných stran (Berne, 1992, s. 28).

Jednoduché transakce se nazývají **doplňkové**, to znamená, že vyvolaná reakce je očekávaná a správná a probíhá v mezích zdravých lidských vztahů. U transakcí se projevuje tendence řetězové reakce, to znamená, že každá reakce se zase stává podnětem. Komunikace mezi lidmi bude probíhat snadno tak dlouho, dokud transakce zůstane *doplňkovou* a dokud se povaha transakce nezmění, může komunikace prakticky pokračovat donekonečna. U *doplňkové* transakce nejsou pravidla nijak ovlivněna tím, zdali dva lidé někoho kritizují (*rodič - rodič*), řeší nějaký problém (*dospělý - dospělý*) nebo si spolu hrají (*dítě - dítě* nebo *rodič - dítě*) (Berne, 1992, s. 28-29).

V případě, kdy spojení bude přerušeno, se uplatní **křížová** transakce. *Křížová* transakce působí většinu společenských potíží (v zaměstnání, přátelství, lásce, manželství) a je středem zájmu psychoterapeutů. Symbolická je klasická psychoanalytická transakční reakce. Podnět vychází z akce *dospělý - dospělý*. Poté následuje reakce *dítě - rodič*. K řešení komunikační situace se musí původce podnětu projevit jako *rodič* a doplnit tak náhle oživené *dítě* respondentem nebo *dospělý* respondentem musí být reaktivován jako doplněk *dospělého* v původci podnětu (Berne, 1992, s. 29-30).

Jednoduché doplňkové transakce se nejčastěji vyskytují při povrchních společenských či pracovních stycích, lze je však jednoduše narušit *jednoduchou křížovou* transakcí. Tyto komunikační styky jsou obvyklé při různých činnostech,

obřadech či při zábavě. **Druhotné** transakce jsou složitější, současně během aktivity se projevují dva stavy ego. *Druhotné* transakce se dělí na transakce *trojúhelníkové* a *dvojité*. Během *trojúhelníkové* transakce se projevují všechny tři stavy ego. *Dvojitá druhotná* transakce zahrnuje čtyři stavy ego a je běžná při flirtu (Berne, 1992, s. 32-33).

1.7.3 Psychologické hry

Hrou rozumí transakční analýza sérii skrytých transakcí s předpověditelným koncem. Jedná se o komunikační vzorce řízené určitými pravidly (Hennig, Pelz, 2008).

Podle Vybírala (2000) se komunikační výměna stává hrou, jsou-li splněny následující podmínky:

- komunikace se řídí předem danými pravidly (většinou nejsou přímo dohodnuta) a probíhá stále stejně;
- *dospělý* stav ego se do hry nezapojuje, při hře se používá *rodičovský* a *dětský* ego stav (jsou plné emocí a náchylné k nevědomému „hraní“);
- jedinec nemá na hru náhled. I přes to, že se opětovně chová stejně, často se diví, co se to děje („jak se to mohlo stát“);
- hra produkuje tzv. „nepravé“ pocity (škodolibost, pocit satisfakce, uspokojení, radost z odplaty, pocit vítězství)
- mnoho výměn je nezjevných, skrytých;
- pozici v komunikační výměně lze označit za „rolí“ ve hře;
- ke každé hře patří moment zmatení nebo překvapení nebo „výměna rolí“ (hra přestavuje aktérům nepředvídatelné momenty).

Berne (1992) rozdělil hry do skupin podle situací, v nichž se nejčastěji vyskytují: životní hry, manželské hry, sexuální hry, společenské hry, hry podsvětí, hry v poradnách a neškodné hry.

Hry se přenášejí z generace na generaci. Lidé projevují silnou tendenci vstupovat do úzkých vztahů s těmi osobami, které provozují hry stejné skupiny, dokonce i stejného druhu. To je *historický* význam her.

Různé kultury či různé společenské třídy dávají přednost určitým typům her a různé kmeny nebo rodiny dávají přednost jejich určitým variantám. To je *kulturní* význam her.

Hry jsou jakoby pojítkem mezi zábavou a důvěrnými vztahy. Často opakované zábavy se stávají nudnými. Aby se lidé vyhnuli jednotvárné zábavě a nemuseli se vystavovat nebezpečí důvěrných styků, raději se smíří s hrou. Hra tvoří náplň podstatné části těch zajímavějších hodin společenského styku. To je *sociální* význam her.

Lidé si vybírají za přátele, společníky či důvěrné druhy ty lidi, kteří hrají totožné hry jako oni sami. Každý, kdo je členem určité společenské vrstvy se chová tak, že to členům jiné společenské vrstvy někdy připadá nepochopitelné. Naopak každý člen určité společenské vrstvy, který změní své hry, může očekávat, že bude z dosavadního prostředí vypuzen, avšak v jiném společenském kruhu bude vítán. To je *osobní* význam her (Berne, 1992, s. 180-181).

1.7.4 Scénář v transakční analýze

Scénář je nevědomý životní plán, který byl vytvořen v raném dětství a je postaven na rozhodnutích, k nimž došlo v reakci na vnější vlivy a vnitřní zranitelnost (Lister-Ford, 2006).

Transakční analýza rozlišuje mezi scénářem *vyhrávajícího*, *banálním* scénářem a scénářem *prohry*. Scénář *vyhrávajícího* umožňuje v životě dosáhnout vlastních cílů a prožít šťastný, smysluplný a spokojený život. *Banální* scénář se vyznačuje plynutím času v zábavě, život plyne bez zvláštních výkyvů. Scénář *prohry* vede k tragickému životnímu konci s výsledkem těžké nemoci, pobytu ve vězení či psychiatrii, závislosti, sebevraždy nebo umírání v osamění. Životní plán ovlivňuje v aktuální situaci myšlení, pocity a chování a při zpracování plánu dochází ke změnám psychiky a změnám chování (Hennig, Pelz, 2008).

Za důležité základy scénáře jsou považovány vlivy rodičů a blízkých osob a dětská rozhodnutí z raného dětství. Dětská rozhodnutí jsou z části omezující, neboť děti jsou ve všech oblastech (např. náklonnost, výživa) odkázány na blízké osoby. Děti se tedy rozhodují tak, aby dobře vycházely s blízkými osobami. Scénář je považován za nevědomý, neboť děti si na konflikty z raného dětství nevzpomínají. Rodina ve své struktuře je jen částí výchovného systému. Děti získávají zkušenosti vlivem generací, významné je kulturní, náboženské a historické zázemí rodiny (Hennig, Pelz, 2008, s. 75).

Formulace scénáře dle Erica Berna:

rané rodičovské vlivy → program → podřízení se programu → důležité životní okolnosti → konečný výsledek

1.8 Psychologie výslechu

V obecném slova smyslu *výslech* chápeme jako právně regulovaný proces získávání, hodnocení, zpracování a dokumentování informací o skutku, který je předmětem vyšetřování. Cílem *výslechu* je při interakci mezi vyslychajícím a vyslychaným věrohodná a úplná výpověď, která má charakter důkazu. Na výslech nahlížíme jako na *procesní úkon* (z pohledu trestního práva), jako na *kriminalistickou metodu* (z hlediska kriminalistiky) či jako na *specifickou formu sociálního styku* (z pohledu forenzní psychologie).

Základní zásady pro vedení výslechu jako procesního úkonu jsou dány *trestním právem*. Ustanovení trestního řádu jsou závazná a zajišťují základní náležitosti, které musí každý výslech jako vyšetřovací úkon splňovat. V trestním právu je vyslychaný nositelem práv a povinností v jeho vztahu k šetřenému skutku.

Problematikou výslechu v podobě obecných postupů a praktických doporučení k získávání právně a kriminalisticky relevantních důkazů o spáchaném skutku se zabývá *kriminalistika*.

Forenzní psychologie navazuje na kriminalistiku, jako disciplína poznává a rozvíjí psychologickou stránku výslechu. Pro psychologický přístup je příznačné vnímání vyslychaného nejen jako nositele aktuální sociální role (podezřelý, obviněný, svědek), ale také jako člověka s problémem. Za efektivní lze považovat výslech, kdy kromě *kvantitativního hlediska* reprezentovaného množstvím právně a kriminalisticky relevantních informací, získaných a zadokumentovaných v souladu s trestním řádem a doporučeními kriminalistiky, akceptujeme psychologickou, tj. *kvalitativní stránku výslechu* představovanou mírou nepřítomnosti negativních pocitů účastníků výslechu. Navázání a rozvíjení psychologického kontaktu vyslychajícího s vyslychaným představuje klíčové sociálně psychologické fenomény ovlivňující průběh samotného výslechu (Spurný, 2003, s. 13-14).

1.8.1 Podání vysvětlení účastníků dopravní nehody

Ke zjištění příčin nehodového děje, podmínek, za kterých k dopravní nehodě došlo, jsou důležitým zdrojem informací podání vysvětlení, případně výslechy osob, které měly účast na dopravní nehodě a dalších svědků. Je vhodné vyzvat tyto osoby co nejdříve k podání vysvětlení, aby se předešlo vědomému nebo nevědomému zkreslení informací, vzhledem k uplynulému času od doby skutku dopravní nehody. Uvedené osoby tak mají relativně málo času na přípravu zkreslených výpovědí (Chmelík et al., 2009, s. 295).

V *první části* podání vysvětlení *svědka* zjišťujeme, kde se nacházel v době dopravní nehody, jaký měl výhled, jakou vykonával činnost, zda byl jeho výhled omezen a případně čím. *Druhá část* podání vysvětlení je tzv. monolog. Svědek volně vypovídá o okolnostech dopravní nehody. Tato část výslechu se doplňuje otázkami k odhadu rychlosti vozidel, postavení vozidel nebo účastníků. Další upřesňující otázky se týkají chování jednotlivých účastníků dopravní nehody před a po události. Otázky jsou směřovány zejména na směr jízdy a pohyb vozidel po komunikaci, zda řidič dal světelné znamení o změně směru jízdy, zda řidič s vozidlem brzdil, zda viděl přecházet chodce po přechodu (byl-li účastníkem dopravní nehody), zda vozidlo vykazovalo nějakou technickou závadu a jak se projevovala, zda bylo vozidlo osvětleno, zda řidič po dopravní nehodě požil alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky, zda řidič měnil pozici vozidla, které bylo v konečném postavení po dopravní nehodě. *Třetí část* otázek objasňuje podmínky silničního provozu, čas skutku dopravní nehody, hustotu provozu, povětrnostní podmínky a viditelnost, stav komunikace (sucho, mokro), označení komunikace dopravními značkami a světelnými signály.

U *poškozených* osob (na majetku či zdraví) otázky při výslechu zaměřujeme na vnímání a popis nehodového děje, činnost v době dopravní nehody, druh a rozsah poškození, odhad výše vzniklé škody (Chmelík et al., 2009, s. 295-297).

Účastníkem dopravní nehody se rozumí každá osoba (chodec, řidič, poškozený), která se přímo podílela na vzniku dopravní nehody či byla v důsledku dopravní nehody nějakým způsobem poškozena. Ve většině případů je účastníkem dopravní nehody řidič

motorového vozidla a při podání vysvětlení je důležité zaměřit se na následující okolnosti dopravní nehody:

- praxe řidiče v řízení dopravního prostředku,
- zjištění zdravotního stavu, psychická či fyzická onemocnění, ovlivnění léky,
- momentální způsobilost k řízení vozidla, vliv únavy,
- požití alkoholických nápojů či jiných návykových látek před jízdou nebo během jízdy,
- účel, délka a směr jízdy,
- zda řidič znal místo, kde k dopravní nehodě došlo,
- dopravní situace, rozhledové a povětrnostní podmínky
- technický stav vozidla, zda se vyskytla technická závada a jak se projevovala,
- chování ostatních účastníků dopravní nehody nebo jiných osob
- subjektivní názor na vznik a průběh dopravní nehody (Chmelík et al., 2009).

2 Metodologická část

2.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky

Cílem kvalitativního výzkumu provedeného na základě zakotvené teorie, prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru a metodou pozorování při výslechu, bude hledání rozdílných komunikačních strategií účastníků dopravních nehod pod vlivem alkoholu a návykových látek.

Výzkumné otázky

1. Jaké komunikační strategie využívají účastníci dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a návykových látek v průběhu výslechu?
2. Jakým způsobem o dopravní nehodě referují?
3. Jaké jsou jejich verbální i neverbální komunikační strategie a taktiky?

2.2 Kvalitativní výzkum

Termínem *kvalitativní výzkum* rozumíme jakýkoliv výzkum, při kterém se výsledku nedosahuje pomocí statistických procedur či jiných způsobů kvantifikace. Může se jednat o výzkum týkající se života lidí, chování, příběhů, ale i chodů organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů. Někteří badatelé shromažďují údaje prostřednictvím pozorování a rozhovorů, což jsou metody obvykle spojované s kvalitativním výzkumem. Při kvalitativním výzkumu je možné dále použít i dokumenty, knihy, videokazety, ale i údaje kvantifikované pro jiné účely, např. sčítání lidu (Strauss, Corbinová, 1999, s. 10).

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (Creswell in Hendl, 2005, s. 50).

Hlavní složky kvalitativního výzkumu jsou v podstatě tři. První složkou jsou *údaje*, které mohou pocházet z mnoha zdrojů, obvyklé zdroje jsou rozhovor a pozorování. Druhou složkou jsou různé *analytické* nebo *interpretační postupy*, s jejichž pomocí docházíme k závěrům a teoriím. Tyto postupy obsahují techniky konceptualizace údajů, tento proces se nazývá „kódování“. Proces „kódování“ se liší dle typu výcviku, množství zkušeností a cílů badatele. Součástí analýzy jsou i takové postupy, jako je psaní protokolů a vytváření schémat vztahů mezi pojmy. Třetí složkou jsou *písemné* a *ústní výzkumné zprávy*, které mohou být publikovány ve vědeckých časopisech či na konferencích. Jejich forma závisí na posluchačích a na vlastnostech prezentovaných závěrů nebo teorií (Strauss, Corbinová, 1999).

Tabulka č. 2: Vlastnosti základních metod kvalitativního přístupu

Metoda	Vlastnost	Výhoda
pozorování	delší období kontaktu	pochopení subkultury
texty a dokumenty	rozbor významu, organizace a použití	teoretické porozumění
interview	relativně nestrukturované	porozumění zkušenosti
audio a videozáznamy	přesná transkripce přirozených interakcí	porozumění průběhu interakcí

Zdroj: Hendl, 2005, s. 50

2.2.1 Rozdíl mezi kvantitativním a kvalitativním přístupem

Kvantitativní a kvalitativní přístupy vycházejí z jiných epistemologických předpokladů, většinou zkoumají jiné problémy, používají jiné analytické postupy a dávají odlišné závěry. Tyto závěry však nejsou lepší ani horší, ani spolu soupeřící. Výběr typu zkoumání by se měl řídit zejména *výzkumným záměrem*: nejprve máme zkoumaný problém a až poté hledáme jeho řešení. Ani jedna z obou metodologií *není paradigmatem* (Švaříček, Šed'ová et al., 2007).

Tabulka č. 3: Některé rozdíly mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem

	Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Úloha	přípravná	prostředek ke zkoumání interpretací aktérů
Vztah výzkumníka k subjektu	odstup	těsný
Postoj výzkumníka k jednání	vně situace	uvnitř situace
Vztah teorie a výzkumu	potvrzení, falzifikace	teorie často vzniká
Výzkumná strategie	silně strukturovaná	slabě strukturovaná
Platnost výsledků	zobecnění	kontextuální porozumění
Data	tvrdá, spolehlivá	bohatá, hloubková
Zaměření	makro	mikro
Teoretické schéma	teorie variability	teorie procesu

Zdroj: Bryman, Mohr, upraveno in Hendl 2005, s. 57

2.3 Zakotvená teorie

Zakotvená teorie (grounded theory) je teorie induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje. To znamená, že je odhalena, vytvořena a prozatímně ověřena systematickým shromažďováním údajů o zkoumaném jevu a analýzou těchto údajů. Proto se shromažďování údajů, jejich analýza a teorie vzájemně doplňují. Nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné (Strauss, Corbinová, 1999, s. 14).

Autory *zakotvené teorie* jsou američtí sociologové Barney Glaser a Anselm Strauss, kteří své společné zakladatelské dílo *The Discovery od Grounded Theory* vydali v roce 1967 (Švaříček, Šed'ová et al., 2007, s. 84).

Na metodu *zakotvené teorie* klademe čtyři základní požadavky (Strauss, Corbinová in Miovský, 2006, s. 226):

- *Shoda* (mezi pozorovanými a kódovanými skutečnostmi).

- *Srozumitelnost* (vystavění teorie na základě empirických, ověřitelných a srozumitelných poznatků).
- *Obecnost* (schopnost vypovídat o podobných jevech, vysvětlovat tyto jevy, eventuálně být schopen zdůvodnit, jak fungují a proč například jiné fungují jinak).
- *Kontrola* (zpětné ověření vybudované teorie konfrontací s výchozími daty).

Postup zakotvené teorie zahrnuje následující etapy:

1. sběr dat směřující k teoretické nasycenosti kódů,
2. kódování materiálů směřující k vytvoření základních kategorií – proměnných budoucí teorie,
3. konstruování teorie jako sady tvrzení o vztazích mezi kategoriemi – proměnnými (Švaříček, Šedřová et al., 2007, s. 87).

2.3.1 Typy kódování

Kódování jako základní analytická technika je jádrem *zakotvené teorie* (Švaříček, Šedřová et al., 2007, s. 90).

Pod pojmem *kódování* v kontextu *zakotvené teorie* rozumíme operace, kterými jsou zjištěné údaje analyzovány, konceptualizovány a opět skládány novými způsoby, což je ústředním procesem tvory nové teorie. *Kódování* je procesem analýzy dat (údajů) a jeho výsledkem jsou záznamy kódování (Miovský, 2006).

Kódováním se rozumí rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci. Postup též vede k doporučení, která data nebo případy je nutné ještě zahrnout do analýzy a jakými metodami je nutné provést sběr dat. Strauss a Corbinová rozlišují tři procedury, jak zacházet s analyzovaným textem – *otevřené kódování*, *axiální kódování* a *selektivní kódování* (Hendl, 2005).

Otevřené kódování

Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů za pomoci pečlivého studia údajů. Bez tohoto prvního a základního analytického kroku by nemohl proběhnout zbytek analýzy ani následná komunikace. Během *otevřeného kódování* jsou údaje rozebrány na jednotlivé části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly. Též jsou kladeny otázky o jevech údají reprezentovaných. Během tohoto procesu jsou zvažovány a zkoumány naše vlastní i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům (Strauss, Corbinová, 1999, s. 43).

Axiální kódování

Axiální kódování je soubor postupů, pomocí nichž jsou údaje po *otevřeném kódování* znovu uspořádány novým způsobem, prostřednictvím vytváření spojení mezi kategoriemi. V *axiálním kódování* se soustředíme na bližší určení kategorie (jevu) pomocí podmínek, které jej zapříčiňují, *kontextu* (jeho konkrétního souboru vlastností), v němž je *zasazen*, *strategií* jednání a interakce, pomocí kterých je zvládnán, ovládnán, vykonáván, a *následků* těchto strategií (Strauss, Corbinová, 1999, s. 70-71).

Selektivní kódování

Selektivní kódování je proces, kdy se vybere jedna centrální kategorie, která je pak systematicky uváděna do vztahu k ostatním kategoriím. Tyto vztahy se dále ověřují a kategorie, u nichž je to třeba, se dále zdokonalují a rozvíjejí (Strauss, Corbinová, 1999, s. 86).

Provedením procesu *otevřeného a axiálního kódování* jsou propracovány kategorie, jejich charakteristické vlastnosti, dimenze a vzájemné vztahy. Poté následují kroky, jejichž pořadí, opakování a vzájemné kombinace nejsou pevně stanoveny:

- podrobné vyložení kostry příběhu,
- uvedení pomocných kategorií do vztahu k centrální kategorii,
- popis a výklad vzájemných vztahů mezi kategoriemi na dimenzionálních škálách,

- ověřování popsaných vztahů konfrontací s původními údaji,
- doplnění, upřesnění nebo další rozvíjení kategorií dle potřeby.

Při nasycení dat a úspěšné rekonstrukci celé sítě vztahů je na základě takto vytvořeného modelu možné zpětně vysvětlit a interpretovat jiné příběhy či jevy. Prostřednictvím takového modelu je možné vysvětlit, proč a jak probíhaly určité konkrétní jevy jinak, čím byly ovlivněny a k čemu to v konkrétním případě vedlo. Naopak při nenasycenosti dat dochází ke vzniku „trhlin“ při výkladu a interpretaci, což je obvykle objeveno při zpětné kontrole či uplatnění některé z metod kontroly validity (Miovský, 2006, s. 230-231).

2.4 Metoda rozhovoru

Rozhovor (interview) je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu (Švaříček, Šed'ová et al., 2007, s. 159).

Při rozhovoru nejde jen o získávání potřebných sociálních dovedností a citlivosti, ale také o schopnost pozorovat (introspektivně a extrospektivně) a obě metody využít na maximum pro potřebný výzkum. *Interview* je takový *rozhovor*, který je moderovaný, prováděný s určitým cílem a účelem výzkumné studie. Důležitými faktory, které ovlivňují rozhovor, jsou prostředí, chování tazatele, jeho výraz, počínání, oblečení, vliv pohlaví a věku (Miovský, 2006).

Dle míry strukturace dělíme rozhovor do následujících skupin:

- *nestrukturovaný rozhovor*
- *polostrukturovaný rozhovor*
- *strukturovaný rozhovor*

Nestrukturovaný rozhovor

Nestrukturovaný rozhovor se vnějšími znaky podobá běžnému rozhovoru. Důraz při konverzaci bývá kladen na *přirozenost* a *poklidný průběh*. Při rozhovoru *není*

dopředu zhotoven strukturovaný plán, kterého bychom se drželi. Často nejsou definovány ani dílčí okruhy rozhovoru. Důležité je držet se *hlavního tématu*, které je předmětem výzkumu. Otázky nemusí být identické a mohou být kladeny různým způsobem a v různém pořadí. Prostředí, ve kterém se rozhovor odehrává, nehraje až tak důležitou roli. Důraz především klademe na to, abychom měli při rozhovoru klid a abychom nebyli rušeni (Miovský, 2006).

Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor je pravděpodobně nejvíce rozšířenou formou rozhovoru, oproti *nestrukturovanému rozhovoru* vyžaduje náročnější technickou přípravu. Vytváříme si určité schéma, které je pro nás *závazné*. Schéma většinou specifikuje okruhy otázek, na které se budeme dotazovaných ptát. Při *polostrukturovaném rozhovoru* je běžné otázky klást v různém pořadí dle konkrétní situace. Během rozhovoru je běžné se dotazovaných účastníků ptát, jak danou věc myslí a necháme si ji vysvětlit či upřesnit doplňujícími otázkami. Důležité je rozhovor vést do hloubky, vzhledem k cílům a definovaným výzkumným otázkám. Prostředí, ve kterém se rozhovor odehrává, přikládáme větší váhu (kancelář, ordinace, kavárna, bar atd.) (Miovský, 2006).

Strukturovaný rozhovor

Strukturovaný rozhovor je metoda, která stojí na pomezí mezi dotazníkovými metodami a interview. Rozhovor má pevně dané schéma, pro tazatele je závazné a neumožňuje příliš možností na úpravy či změny. Pořadí a znění otázek je pevně dané. Příprava strukturovaného rozhovoru bývá technicky náročná, vyžaduje precizní zvládnutí všech detailů. *Strukturovaný rozhovor* v mnohém odpovídá metodologickým požadavkům kvantitativního přístupu, a díky tomu též umožňuje výrazně více v oblasti kvantifikace kvalitativních dat (Miovský, 2006).

2.5 Metoda pozorování

Pozorování patří spolu s *rozhovorem* mezi vůbec nejstarší metody získávání psychologických poznatků. Metody pozorování dělíme dle různých hledisek. Dle předmětu pozorování rozlišujeme mezi pozorováním *introspektivním* a *extrospektivním*. Pozorování *vnějších* jevů a procesů dále dělíme na *přímé* a *nepřímé*. Všechny základní typy pak můžeme dle úrovně strukturace členit na strukturované, polostrukturované a nestrukturované (Miovský, 2006).

Při pozorování v kvalitativním výzkumu nejde jen o vizuální vjemy, ale také i o vjemy pocitové, sluchové a čichové. Při pozorování si všímáme i prostředí (např. vybavení kanceláře). Výzkumné pozorování klasifikujeme podle následujících dimenzí:

- skryté – otevřené pozorování,
- zúčastněné (participantní) – nezúčastněné (neparticipantní) pozorování,
- pozorování v umělé situaci – v přirozené situaci,
- pozorování sebe samého – někoho jiného (Hendl, 2005).

Zúčastněné a nezúčastněné pozorování

Zúčastněné pozorování znamená takový druh pozorování, při kterém sledujeme studované jevy přímo v prostředí, kde se odehrávají. Při tomto pozorování dochází k interakci mezi výzkumníkem a pozorovanými účastníky výzkumu, i přes to, že badatel nezasahuje do výuky. Zpravidla se dále rozlišuje *skryté* a *otevřené zúčastněné pozorování*. Při *skrytém* zúčastněném pozorování jedinci nevědí o tom, že jsou pozorováni. Při *otevřeném* zúčastněném pozorování jsou jedinci informováni a je vhodné je požádat o souhlas s výzkumem. *Nezúčastněné pozorování* je takové, kdy pozorujeme probíhající interakce, ovšem bez toho, že by nás pozorování jedinci viděli. Pozorovat a být nepozorován je umožněno díky technickým prostředkům (polopropustné zrcadlo, videokamera), což může omezit kvalitu pozorování (Švaříček, Šed'ová et al., 2007).

Přímé a nepřímé pozorování

Přímé pozorování znamená, že se badatel účastní zkoumaného jevu v čase jeho průběhu, zatímco při nepřímém pozorování nejsme přítomni ve zkoumaném terénu, ale sledujeme pouze záznam proběhlé činnosti, který byl pořízen za účelem výzkumu. Příkladem může být sledování objektivem kamery (Švaříček, Šed'ová et al., 2007).

Strukturované a nestrukturované pozorování

Při *strukturovaném pozorování* hledáme odpověď na předem určené a vymezené jevy. Účelem *nestrukturovaného pozorování* je získat zhuštěný popis jednání, které nemáme dopředu přesně určené. *Nestrukturované pozorování* začínáme spíše s nejednoznačně formulovaným seznamem otázek, které připouštějí otevřenost k neočekávaným situacím. Pozorování je obvykle doprovázeno analýzou poznámek a na základě takové analýzy můžeme formulovat nová témata, která dávají návod k dalšímu pozorování (Švaříček, Šed'ová et al., 2007).

Otevřené a skryté pozorování

Při *otevřeném pozorování* vystupuje pozorovatel otevřeně jako výzkumník, při *skrytém pozorování* svoji identitu utajuje. Lidé mohou jednat odlišně, jsou-li pozorováni, a proto zastánci *skrytého pozorování* říkají, že zkoumají autentické jednání. Diskuze o etických otázkách skrytého pozorování se vedou již několik desítek let (Švaříček, Šed'ová et al., 2007, s. 146).

3 Praktická část

3.1 Podání vysvětlení (výslech) účastníků dopravních nehod

Při šetření a zpracovávání dopravní nehody je nutné, aby se všichni účastníci (osoba podezřelá ze zavinění, osoba poškozená, svědek) dopravní nehody vyjádřili k okolnostem a průběhu dopravní nehody. Podání vysvětlení (výslech) osob může být provedeno na místě dopravní nehody za použití výpočetní techniky ve služebním vozidle PČR. Výslech na místě dopravní nehody není možné provést v případě, kdy účastník dopravní nehody není schopen výpovědi vzhledem ke svému zranění, které utrpěl při dopravní nehodě. Výslech není možné provést i v případě, kdy účastník dopravní nehody není schopen výslechu vzhledem k požití alkoholu nebo jiné návykové látky. Výslech dále není na místě proveden, pokud je policejní hlídka nahlášena další dopravní nehoda a hlídka se musí po ohledání a zadokumentování místa dopravní nehody přesunout na místo jiné nahlášené dopravní nehody.

V případě, že výslech není proveden na místě dopravní nehody, bývá obvykle proveden po domluvě s účastníkem dopravní nehody v kanceláři dopravního inspektorátu v Českém Krumlově. Výslech většinou provádí zpracovatel dopravní nehody.

Před podáním vysvětlení jsou osoby poučeny o svých právech a povinnostech. Podle způsobu, jakým je dopravní nehoda šetřena, jsou osoby poučovány dle zákona o Policii České republiky, zákona o přestupcích či podle trestního řádu a trestního zákoníku. Jiné poučení bývá pro účastníky, kteří jsou podezřelí ze zavinění dopravní nehody, jiné pro poškozené účastníky dopravních nehod a svědky.

V případě dopravní nehody šetřené jako přestupek, je před podáním vysvětlení vyslýchaná osoba dle § 61 odst. 3 z. č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky poučena o tom, že podání vysvětlení nesmí být od osoby požadováno, pokud by tím porušila zákonem stanovenou nebo státem uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byla této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěna. Osoba může vysvětlení odepřít pouze, pokud by jí sobě nebo osobě blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za správní delikt. Poškozená osoba

je též poučena podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů o tom, že kdo jiného úmyslně nepravdivě obviní z přestupku, může být postižen pokutou do 20 000,-Kč a lze spolu s pokutou uložit zákaz pobytu.

V případě dopravní nehody šetřené jako trestný čin, je před podáním vysvětlení vyslýchaná osoba poučena o tom, že podle § 158 odst. 8 tr. řádu nesmí být vysvětlení požadováno od toho, kdo by jím porušil zákonem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byl této povinnosti zproštěn příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má.

Podle § 124 trestního zákoníku se za státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti považuje mlčenlivost, která je uložena nebo uznána jiným právním předpisem. Za státem uznanou povinnost mlčenlivosti se podle trestního zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen jiným právním předpisem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě jiného právního předpisu.

Podle § 158 odst. 8 tr. řádu osoba podávající vysvětlení, s výjimkou podezřelého, je povinna vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Současně se upozorňuje na trestní odpovědnost za uvedení vědomě nepravdivých údajů (křivé obvinění dle § 345 trestního zákoníku, pomluvy dle § 184 trestního zákoníku, poškození cizích práv dle § 181 trestního zákoníku a nadřizování dle § 366 trestního zákoníku).

Osobě podávající vysvětlení o trestném činu spáchaném jiným, která před orgánem činným v trestním řízení úmyslně uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí, nebo takovou okolnost zamlčí, lze podle ustanovení § 47a odst. 1, odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb. uložit pokutu do výše 50 000,- Kč.

Podle § 100 odst. 2 tr. řádu je osoba podávající vysvětlení oprávněna odepřít výpověď, pokud by svojí výpovědí způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu, anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocítovala jako újmu vlastní.

Ve své práci se zaměřuji na mnou šetřené a zpracovávané dopravní nehody pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, ke kterým došlo v roce 2012 a 2013 na českokrumlovském okrese a výslechy osob, které jsou podezřelé ze zavinění dopravní nehody.

Dopravní nehoda ze dne 29. 2. 2012, výslech řidiče M. P.

K havárii došlo v době od 29. února 2012 20:45 hod. do 29. února 2012 21:05 hod. na silnici II/166 v km 16,052 v katastru obce Kájov. K havárii došlo tak, že řidič M. P. s NA Toyota Hilux při jízdě ve směru Chvalšiny - Kájov najel pravými koly vozidla Toyota na pravý okraj komunikace, následně vozidlo Toyota přešlo do protisměru a zde se převrátilo na pravou boční stranu. Řidič M. P. na místě havárie po poučení odmítl dechovou zkoušku na alkohol a dále odmítl lékařské vyšetření s odběrem krve. Řidič M. P. byl převezen vozidlem rychlé lékařské pomoci do nemocnice v Českém Krumlově na vyšetření. Na vozidle Toyota vznikla škoda ve výši cca 150 000,- Kč, jiná škoda nebyla zjištěna. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Odtah vozidla Toyota včetně věcí z vozidla Toyota zajistil pan V. J., jednatel F. CH. s. r. o.

Výslech s řidičem M. P. byl zahájen dne 3. 4. 2012 v 14:14 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově. Po zákonném poučení řidič M. P. uvedl:

„Ve věci dopravní nehody nebudu vypovídat, vozidlo řídila osoba mně blízká. To je vše, co uvádím.“

Výslech byl ukončen v 14:17 hod.

Při krátké konfrontaci s M. P. jsem si při pozorování všiml, že M. P. má naspěch a nebude se chtít dlouho zdržovat. M. P. působil jistě, klidně a přirozeně, nebyly na něm patrné žádné známky stresu. K způsobené havárii se nechtěl nijak vyjadřovat. Při šetření na místě havárie byl řidič M. P. zjevně pod vlivem alkoholu, který byl z jeho dechu cítit. Na místě řidič M. P. uváděl, že vozidlo řídil „Pepík“. Na místě havárie však nebyl nikdo přítomen kromě řidiče M. P. a řidiče autobusu, který na místě havárie zastavil. Řidič autobusu uvedl, že na místo přijel až po havárii a na místě byl přítomen jen řidič M. P., který stál u okraje vozovky. Řidič M. P. se tedy na místě dopravní nehody snažil oklamat hlídku PČR svým tvrzením. Po ukončení šetření byla dopravní nehoda oznámena správnímu orgánu Městského úřadu v Českém Krumlově k projednání.

Dopravní nehoda ze dne 5. 9. 2012, výslech řidičky H. D.

Dne 5. září 2012 v 16:15 hod. došlo na parkovišti pod lyžařským vlekem v obci Lipno nad Vltavou k dopravní nehodě mezi OA Renault Clio, řidičky H. D. a mezi nezl.

chodkyní T. CH. K dopravní nehodě došlo tak, že řidička vozidla Renault při couvání narazila do nezl. chodkyně T. CH., která byla přimáčknuta k zaparkovanému vozidlu Škoda Yeti. Na OA Renault vznikla škoda ve výši cca 2 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Při dopravní nehodě došlo k lehkému zranění nezl. chodkyně T. CH., která byla převezena vozidlem rychlé lékařské pomoci do nemocnice v Českém Krumlově. Otec nezl. chodkyně T. CH. pan J. CH. nedal souhlas s vydáním lékařské zprávy pro účely PČR. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Na místě dopravní nehody se řidička vozidla Renault, hlídce OOP Lipno nad Vltavou, podrobila dechové zkoušce na alkohol, která byla pozitivní s výsledkem 0,20 promile alkoholu v dechu. Dále bylo u řidičky vozidla Renault provedeno odborné měření, první dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,21 promile alkoholu v dechu, druhá dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,18 promile alkoholu v dechu, třetí dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,16 promile alkoholu v dechu.

Výslech s řidičkou H. D. byl zahájen dne 5. 9. 2012 v 17:52 hod. na místě dopravní nehody, neboť řidička H. D. již nebyla pod vlivem alkoholu vzhledem k časovému odstupu od poslední dechové zkoušky.

V průběhu výslechu byly řidičce H. D. položeny následující otázky:

- 1) Kde jste se nacházela dne 5. 9. 2012 v 16:05 hod., jaké vozidlo jste řídila a v jakém směru?
- 2) Kdo tvořil posádku vašeho vozidla?
- 3) Jaký byl děj před dopravní nehodou, průběh dopravní nehody a děj po dopravní nehodě?
- 4) Na místě dopravní nehody jste měla pozitivní dechové zkoušky, jaké alkoholické nápoje a v jaké době jste požila?
- 5) Cítila jste se ovlivněna alkoholem?
- 6) Jaký je váš názor na zavinění dopravní, kdo dopravní nehodu způsobil a proč?
- 7) Jaká vznikla škoda na vašem vozidle?
- 8) Mohla být dopravní nehoda zapříčiněna technickou závadou na vašem vozidle?

Po zákonném poučení řidička H. D. uvedla:

„Dnešního dne 5. 9. 2012 kolem 16:15 hod. jsem couvala se svým vozidlem Renault Clio na parkovišti pod lyžařským vlekem v obci Lipno nad Vltavou. Ve vozidle se mnou byla dcera E., která seděla v dětské autosedačce na zadním sedadle za místem spolujezdce. Sledovala jsem provoz ve středovém a levém zpětném zrcátku a nic jsem neviděla. Couvala jsem velmi pomalu. Pak jsem si ve zpětném zrcátku všimla, jak nějaký pán s paní bouchají do mého vozidla a křičeli. Poté jsem popojela se svým vozidlem vpřed, následně jsem vystoupila z vozidla a šla jsem zjistit, co se stalo. Rodiče na místě utěšovali zraněnou dívku. Na místo přijela záchranná služba, která dívku prohlédla. Na místo přijela hlídka Policie ČR, která u mě provedla dechovou zkoušku na alkohol. První dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,20 promile alkoholu v dechu. Dále bylo provedeno odborné měření, první dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,21 promile alkoholu v dechu, druhá dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,18 promile alkoholu v dechu, třetí dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 0,16 promile alkoholu v dechu. K tomuto bych chtěla uvést, že dne 4. 9. 2012 v době od 22:00 do 24:00 hod. jsem vypila 0,4l červeného vína Rulandské modré a pak jsem šla spát. Vzbudila jsem se kolem 02:00 hod. dne 5. 9. 2012 a nemohla jsem usnout. Do 05:00 hod. jsem pracovala u počítače a při tom jsem vypila 0,3l červeného vína Rulandské modré. Při řízení vozidla jsem nebyla nijak ovlivněna alkoholem, cítila jsem se dobře, nebyla jsem unavená. O zavinění na dopravní nehodě si myslím, že jsem ji zavinila já, neboť jsem při couvání přehlédla dívku, která se nacházela vzhledem k vzrůstu pod úrovní mého zadního skla. Na mém vozidle vznikla škoda, kterou nedokážu přesně odhadnout. Technickou závadu jako příčinu dopravní nehody vylučuji. To je vše, co uvádím. Jsem srozuměna s tím, že věc dopravní nehody bude předána na MÚ Český Krumlov k projednání.“

Výslech byl ukončen v 18:12 hod.

Při výslechu řidičky H. D. bylo patrné, že je jí líto, že svým jednáním způsobila zranění malé dívce. K dopravní nehodě uvedla, že nepředpokládala, že bude pod vlivem alkoholu, neboť k dopravní nehodě došlo s velkým odstupem od posledního požívání alkoholu. Řidička H. D. působila přirozeně a pravdivě hovořila o průběhu dopravní nehody. K dopravní nehodě by pravděpodobně nedošlo, kdyby přes zadní část řidička H. D. dívku viděla. Nízká hranice alkoholu neměla velký vliv na dopravní nehodě a dle vyjádření řidičky H. D. unavena nebyla.

Dopravní nehoda ze dne 24. 9. 2012, výslech řidiče O. K.

Dne 24. září 2012 v 21:00 hod. došlo na tříramenné křižovatce místních komunikací v obci Lipno nad Vltavou k dopravní nehodě mezi OA Mercedes Benz, řidiče O. K. jedoucího ve směru restaurace C. Club - centrum a mezi pevnou překážkou - odpadkovým košem. K dopravní nehodě došlo tak, že řidič O. K. nezvládl řízení vozidla, s vozidlem Mercedes sjel ze svahu a na tříramenné křižovatce narazil přední částí do odpadkového koše. S vozidlem dále přejel křižovatku a s vozidlem zastavil vlevo mimo komunikaci. Při dopravní nehodě došlo k lehkému zranění řidiče O. K., který byl převezen vozidlem rychlé lékařské pomoci do nemocnice v Českém Krumlově. Řidič O. K. byl na místě dopravní nehody hlídkou OOP Lipno nad Vltavou vyzván k dechové zkoušce na alkohol, kterou bezdůvodně odmítl. Dále byl vyzván k lékařskému vyšetření s odběrem krve či moči, které též bezdůvodně odmítl. Na OA Mercedes vznikla škoda ve výši cca 15 000,- Kč, poškozením odpadkového koše vznikla škoda ve výši cca 2 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Lustrací řidiče O. K. bylo zjištěno, že je neřidič a má blokaci ŘO. Vozidlo Mercedes si zajistil řidič vozidla. Obec Lipno nad Vltavou ve věci dopravní nehody vyrozuměna, bylo předáno Potvrzení o účasti na DN.

Ve věci dopravní nehody ze dne 24. 9. 2012 ve 21:00 hod. v obci Lipno nad Vltavou bylo písemně zažádáno na OOP Lipno nad Vltavou o provedení výslechu dle § 61 z. č. 273/2008 Sb. osoby O. K. V žádosti jsem stanovil následující otázky:

- 1) Kde se nacházel řidič O. K. dne 24. 9. 2012 ve večerních hodinách, druh a jaké množství alkoholu požil?
- 2) Proč řídil OA Mercedes i přes to, že byl pod vlivem alkoholu a bez řidičského oprávnění (proč si nevyzvednul řidičský průkaz po ZŘMV)?
- 3) Jaký byl děj před dopravní nehodu, průběh dopravní nehody a děj po dopravní nehodě?
- 4) Proč odmítl dechovou zkoušku a poté i lékařské vyšetření na alkohol s odběrem krve?
- 5) Jaké utrpěl při dopravní nehodě zranění?
- 6) Zda s vozidlem za jízdy svítil, zda byl připoután bezpečnostním pásem?
- 7) Jaká vznikla škoda na vozidle Mercedes?

8) Další otázky, které z výsledku vyplynou.

Výslech s řidičem O. K. byl zahájen a proveden policistou OOP Lipno nad Vltavou dne 19. 10. 2012 v 14:10 hod. na služebně OOP Lipno nad Vltavou. Po zákonném poučení řidič O. K. uvedl:

„Dne 24. 9. 2012 kolem 17:30 hodin jsem šel pěšky se svým psem z domu, kde bydlím v obci Lipno nad Vltavou, do obchodu Jednota, kde jsem si nakoupil potraviny. Poté jsem šel do restaurace C. v obci Lipno nad Vltavou a zde jsem požil asi 2 až 3 11° piva značky Svijany. Osobní automobil Mercedes jsem neřídil, toto vozidlo bylo zaparkované na parkovišti před restaurací C. v obci Lipno nad Vltavou v kopci vedle bývalého obchodu S. a diskotéky E. Vozidlo bylo odemčené, ale já jsem měl klíč, protože jsem si ve vozidle nechal svého psa a nákup. Vozidlo zde zaparkovala moje dcera T., která občas chodí na brigádu do restaurace C. Nepamatuji si, v kolik hodin auto dcera zaparkovala. Řidičský průkaz jsem si nevyzvedl z důvodu, že jsem si ještě nebyl udělat zkušební testy. Asi kolem 21:00 hodin dne 24. 9. 2012 jsem vyšel z restaurace C., šel jsem k osobnímu vozidlu Mercedes, které jsem si odemknul. Vozidlo se samo rozjelo z kopce. Ve vozidlu Mercedes byl můj pes. Na to jsem se rozběhl za autem, které jelo po louce směrem k autoservisu S. Při běhu jsem asi třikrát zakopl, spadl na zem a při tomto jsem si rozbil bradu. Auto se zastavilo před autoservisem S. Byl jsem v šoku a pamatuji si jen to, když už na místě byla Policie ČR. Dechovou zkoušku a lékařské vyšetření na alkohol s odběrem krve jsem odmítl z důvodu, že podle mě k žádné dopravné nehodě nedošlo. Ke zranění mé osoby došlo tím způsobem, že jsem upadl na zem, když jsem běžel za rozjetým autem. Zda jsem rozsvítil světla u auta si nepamatuji, ale je to možné, když jsem šel pro psa. Nevím to však určitě, jestli jsem světla rozsvítil. K připoutání uvádím, že jsem v autě neseděl, tak jsem ani nemohl být připoután.“

Výslech byl ukončen v 14:43 hod.

K přímé konfrontaci s řidičem O. K. nedošlo, řidiče O. K. nebylo možné zastihnout, a proto byl výslech proveden policistou OOP Lipno nad Vltavou. V tomto případě tedy nebylo možné použít metodu pozorování. Dle svědka dopravní nehody pana P. A. se na místě dopravní nehody nenacházel nikdo jiný než O. K. Z výsledku řidiče O. K. je patrné, že se jedná o účelovou výpověď. Ve výslechu nesouhlasí, že by

řídil vozidlo Mercedes a smyšleně uváděl, jak dle jeho názoru k dopravní nehodě došlo. Na místě dopravní nehody nebylo s řidičem O. K. hovořeno, neboť byl odvezen vozidlem rychlé lékařské pomoci na vyšetření do nemocnice v Českém Krumlově.

Dopravní nehoda ze dne 15. 10. 2012, výslech řidiče M. B.

Dne 15. října 2012 ve 22:20 hod. došlo na tříramenné křižovatce silnice II/163 v km 28,122 s místní komunikací ve Vyšším Brodě k dopravní nehodě mezi OA VW Polo, řidiče M. B., jedoucího ve směru klášter - centrum a mezi pevnou překážkou - dopravní značkou a kamenem. K dopravní nehodě došlo tak, že řidič M. B. ujížděl hlídce OOP Vyšší Brod a při couvání ze směru od kláštera nacouval do kamenu mimo komunikaci a do dopravní značky P 4, kterou poškodil. Na OA VW vznikla škoda ve výši 5 000,- Kč, poškozením dopravní značky vznikla škoda ve výši 5 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Při dopravní nehodě nebyl nikdo zraněn. Řidič M. B. se hlídce OOP Vyšší Brod podrobil dechové zkoušce na alkohol přístrojem Dräger, která byla pozitivní s výsledkem 0,59 promile alkoholu v dechu. Druhá dechová zkouška byla u řidiče pozitivní s výsledkem 0,59 promile alkoholu v dechu. Řidič M. B. se na výzvu hlídky OOP Vyšší Brod podrobil testu na návykové látky DrugWipe 5+, který byl pozitivní na Cannabis. Řidič M. B. byl hlídkou OOP Vyšší Brod vyzván k odběru krve a moči v nemocnici Český Krumlov, s tímto souhlasil. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Řidiči M. B. byl odebrán ŘP a zakázána další jízda s motorovými vozidly. Řidič M. B. nepředložil doklad o povinném ručení. Rozbor moči řidiče M. B. byl pozitivní na kanabinoidy a amfetaminy. Rozborem krve řidiče M. B. bylo prokázáno 0,41 promile alkoholu v krvi.

Výslech s řidičem M. B. byl zahájen dne 6. 11. 2012 v 9:23 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově.

V průběhu výslechu byly řidiči M. B. položeny následující otázky:

- 1) Kde jste se nacházel dne 15. 10. 2012 ve večerních hodinách?
- 2) Jaké alkoholické nápoje jste požil, v jakém množství a od kdy do kdy jste alkoholické nápoje požíval?
- 3) Požil jste nějakou jinou návykovou látku?

- 4) Jaký byl děj před dopravní nehodu, průběh dopravní nehody a děj po dopravní nehodě?
- 5) Na místě dopravní nehody jste byl hlídkou OOP Vyšší Brod vyzván k dechové zkoušce na alkohol a testu na návykové látky, jaké byly výsledky těchto testů?
- 6) Jaká vznikla škoda na vašem vozidle?
- 7) Mohla být dopravní nehoda zapříčiněna technickou závadou na vašem vozidle?
- 8) Proč nemáte platné zákonné pojištění vašeho vozidla?
- 9) Proč jste nenechal udělat přepis vozidla v registru vozidel?
- 10) Souhlasíte se zaviněním dopravní nehody?

Po zákonném poučení řidič M. B. uvedl:

„Dne 15. 10. 2012 od 21:00 hod. do 21:30 hod. jsem se nacházel v restauraci "P. d." ve Vyšším Brodě. Vypil jsem 2 x 12 ° pivo zn. Plzeň. Ještě předtím, asi kolem 17:00 hod. jsem vykouřil jednu cigaretu marihuany (jointa). V P. d. jsem se nacházel společně s J. M. a L. M. Po 21:30 hod. jsme společně šli pěšky na BČS B. s kanystrem na benzín. Na BČS B. jsem natankoval za 100 Kč asi 3 litry Natural 95. Poté jsme se vrátili zpět do centra Vyššího Brodu, u J. parkovalo mé vozidlo VW Polo. Do vozidla jsem doplnil z kanystru benzín a poté jsme chtěli jet domů do Loučovic. Já jsem řídil vozidlo VW Polo, vedle mě na místě spolujezdce seděla L. M., za mnou na zadním sedadle seděl J. M. Všichni jsme byli za jízdy připoutáni bezpečnostním pásem, vozidlo bylo předpisově osvětleno. Necítil jsem se nijak ovlivněn marihuanou ani alkoholem. S vozidlem jsem řídil ve směru k penzionu I., kde se nacházela hlídka Policie ČR s motorovým vozidlem. Já jsem zpanikařil, začal jsem couvat na komunikaci zpět k parkovišti u řeky Vltava. Při tomto jsem přehlédl dopravní značku a došlo k nárazu zadní části mého vozidla do dopravní značky a následně do velkého kamenu. Po dopravní nehodě ihned na místo přijela hlídka Policie ČR, která mě vyzvala k předložení dokladů potřebných pro provoz a řízení motorového vozidla a dále k dechové zkoušce na alkohol. Dechová zkouška na alkohol byla pozitivní s výsledkem 0,59 promile alkoholu v dechu. Druhá dechová zkouška byla pozitivní se stejným výsledkem. Dále jsem byl vyzván k testu na návykové látky, kterému jsem se podrobil. Test na návykové látky byl pozitivní na marihuanu. Dále jsem byl vyzván k lékařskému vyšetření s odběrem krve a moči, se kterým jsem souhlasil a podrobil jsem se testu v nemocnici Český Krumlov. Při dopravní nehodě nebyl nikdo zraněn. Na mém vozidle vznikla škoda ve výši cca 3 000,-

Kč. Technickou závadu, jako příčinu dopravní nehody, vylučuji. Mé vozidlo není zákonně pojištěné, nemám sjednáno povinné ručení. Vozidlo jsem kupoval z bazaru a myslel jsem, že pojistku mi ještě zařídí bazar. Dále jsem nevěděl, že jsem měl vozidlo VW Polo zaregistrovat v registru vozidel na své jméno. Souhlasím se zaviněním dopravní nehody. Jsem srozuměn s tím, že věc dopravní nehody bude předána na MÚ Český Krumlov k projednání. To je vše, co uvádím.“

Výslech byl ukončen v 9:42 hod.

Při výslechu s řidičem M. B. jsem si všiml, že je ve stresu, neboť si mnul ruce, hrál si s prsty a na židli v klidu neposeděl. Ve své výpovědi však vypověděl skutečnosti, které byly velmi pravděpodobné a odpovídaly průběhu dopravní nehody, což poté bylo potvrzené hlídkou OOP Vyšší Brod. Během podání vysvětlení se řidič M. B. přiznal k požívání alkoholu i návykové látky. Na místě dopravní nehody nebylo s řidičem M. B. hovořeno, pouze byl domluven termín výslechu.

Dopravní nehoda ze dne 23. 11. 2012, výslech řidiče P. V.

Dne 23. listopadu 2012 v 19:30 hod. došlo na místní komunikaci před domem čp. 40 v obci Světlík k dopravní nehodě mezi OA Škoda Fabia, řidiče P. V. a mezi zaparkovaným OA VW Golf Cabriolet, majitele E. S. K dopravní nehodě došlo tak, že řidič P. V. s OA Škoda nacouval zadní částí vozidla do pravé boční zadní části zaparkovaného vozidla VW a z místa dopravní nehody odjel. Na OA Škoda Fabia vznikla škoda ve výši cca 5 000,- Kč, na OA VW vznikla škoda ve výši 5 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Ke zranění osob nedošlo. Řidič P. V. po výzvě odmítl dechovou zkoušku na alkohol a dále po výzvě odmítl lékařské vyšetření s odběrem krve nebo moči. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Řidič P. V. na místě nepředložil doklady potřebné pro provoz a řízení motorového vozidla.

Výslech s řidičem P. V. byl zahájen dne 6. 12. 2012 15:52 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově. Po zákonném poučení řidič P. V. uvedl:

„K věci chci pouze uvést, že vozidlo řídila osoba blízká. Dále se nebudu vyjadřovat. To je vše, co uvádím.“

Při podání vysvětlení řidiče P. V. bylo z jeho tělesného postoje a výrazu ve tváři patrná nadřazenost a pohrdání. Během výslechu se nechtěl nijak zdržovat. Na místě dopravní nehody byl řidič P. V. silně pod vlivem alkoholu, k hlídce policie se choval slovně agresivně a nespolupracoval při vyšetřování. Z dechu P. V. byl silně cítit alkohol a při chůzi vrávoral. Po chvíli odešel do restauračního zařízení, kde předtím požíval alkoholické nápoje. Svědeckými výpověďmi bylo potvrzeno, že vozidlo Škoda Fabia jelo od domu místa bydliště řidiče P. V. před restaurační zařízení, kde P. V. požíval alkoholické nápoje. Dopravní nehodu však nikdo neviděl. Řidič P. V. se ke způsobené dopravní nehodě nepřiznal. Věc dopravní nehody byla předána správnímu orgánu MÚ Český Krumlov k projednání.

Výslech byl ukončen v 15:53 hod.

Dopravní nehoda ze dne 11. 10. 2013, výslech řidiče J. Z.

K dopravní nehodě došlo v době od 11. října 2013 23:00 hod. do 11. října 2013 23:10 hod. na silnici I/3 v km 141,657, v katastru obce Kaplice, mezi OA Renault Megane, řidiče J. Z. jedoucího ve směru Skoronice - Kaplice a mezi pevnou překážkou - svislými dopravními značkami. K dopravní nehodě došlo tak, že řidič J. Z. nepřizpůsobil rychlost jízdy svým schopnostem, vlastnostem vozidla a na rovném úseku přešel s vozidlem Renault pravý okraj komunikace a čelně narazil do svislých dopravních značek a přenosných značek a dále vozidlo Renault zůstalo stát poškozené v silničním příkopu. Při dopravní nehodě nebyl nikdo zraněn. Na OA Renault vznikla škoda ve výši cca 15 000,- Kč. Poškozením dopravních značek vznikla škoda ve výši cca 10 000,- Kč. Řidič J. Z. byl hlídkou OOP Kaplice vyzván k dechové zkoušce na alkohol přístrojem Dräger, která byla pozitivní s výsledkem 1,92 promile alkoholu v dechu. Druhá dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 1,80 promile alkoholu v dechu. Rozdíl dechových zkoušek nepřesáhl 10 %, bylo dosaženo hodnověrného měření. Řidič J. Z. s naměřenými hodnotami souhlasil. Odtah vozidla Renault byl zajištěn na žádost řidiče J. Z. přes Nehodové centrum. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Řidiči J. Z. byl zadržen ŘP, o tomto bylo vystaveno potvrzení. Další jízda s motorovými vozidly byla řidiči J. Z. zakázána.

Výslech s řidičem J. Z. byl zahájen dne 4. 11. 2013 9:20 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově.

V průběhu výslechu byly řidiči J. Z. položeny následující otázky:

- 1) Kde jste se nacházel dne 11. 10. 2013 ve večerních hodinách?
- 2) Jaké alkoholické nápoje jste požil, v jakém množství a od kdy do kdy jste alkoholické nápoje požíval?
- 3) Co se dělo poté, co jste odešel z hospody?
- 4) Kdo s vámi byl ve vozidle Renault, byl jste za jízdy připoután bezpečnostním pásem, bylo vaše vozidlo osvětleno?
- 5) Jaký byl děj před dopravní nehodu, průběh dopravní nehody a děj po dopravní nehodě?
- 6) Na místě dopravní nehody jste byl hlídkou OOP Kaplice vyzván k dechové zkoušce na alkohol, jaké byly výsledky dechových zkoušek?
- 7) Co se dělo poté na místě dopravní nehody a co vám bylo policisty řečeno?

Po zákonném poučení řidič J. Z. uvedl:

„Dne 11. 10. 2013 od 21:00 hod. jsem byl v Bujanově, v "B. h.", kde jsem byl s kamarády. Kamarády nechci jmenovat. Alkoholické nápoje jsem požíval do 22:50 hod. Vypil jsem 8 až 9 10° piv zn. Gambrinus a 3 "velké panáky" finské vodky. Ve 22:50 hod. jsem se rozhodl, že pojedou vozidlem Renault Megane do místa mého současného pobytu, tj. ul. K. 23, K. Na jízdu pod vlivem alkoholu jsem si věřil, cítil jsem se dobře. Nastoupil jsem do vozidla Renault Megane, které je majetkem mé přítelkyně K. K. Ve vozidle jsem byl sám. Za jízdy jsem byl připoután bezpečnostním pásem, vozidlo bylo předpisově osvětleno. S vozidlem Renault jsem jel ve směru Bujanov, Skoronice, Kaplice. Jízda probíhala normálně, na rovném úseku, u firmy H., jsem s vozidlem Renault jel rychlostí 90 km/hod. S vozidlem Renault jsem pravými koly sjel za pravý okraj komunikace a havaroval jsem. Při dopravní nehodě jsem vozidlem poškodil několik dopravních značek a vozidlo Renault zůstalo stát v pravém silničním příkopu. Při dopravní nehodě jsem nebyl zraněn. Po dopravní nehodě jsem měl strach a šel jsem do lesa. V lese jsem se schoval a během patnácti minut mě našel nějaký policista. S policistou jsem šel zpět na místo dopravní nehody a policistovi jsem sdělil, že jsem měl dopravní nehodu s vozidlem Renault. Policista mě vyzval k předložení dokladů potřebných pro provoz a řízení vozidla. Policistou jsem byl vyzván k dechové zkoušce na alkohol, které jsem se podrobil, zkouška byla pozitivní s výsledkem 1,92 promile alkoholu v dechu. Dále jsem byl vyzván k druhé dechové

zkoušce, která byla pozitivní s výsledkem 1,80 promile alkoholu v dechu. S výsledkem měření jsem souhlasil, odběr krve jsem nepožadoval. Na místě jsem čekal s policisty do příjezdu hlídky dopravní policie. Na místě mi byl zadržen řidičský průkaz, o tomto mi bylo předáno Potvrzení o zadržení ŘP. Další jízda s motorovými vozidly mi byla zakázána. To je vše, co uvádím. Jsem srozuměn s tím, že věc dopravní nehody bude předána na Okresní státní zastupitelství v Českém Krumlově, o tomto písemné vyrozumění nežádám.

Výslech byl ukončen v 9:45 hod.

Při podání vysvětlení měl řidič J. Z. po většinu doby výslechu sklopenou hlavu a ruce založené v klíně. Zřídka kdy se podíval z očí do očí. Ve své výpovědi J. Z. uvedl všechny skutečnosti k ději před dopravní nehodou, průběhu dopravní nehody a ději po dopravní nehodě. Svého jednání litoval a byl smířen s tím, že nebude moci řídit motorová vozidla po dobu zákazu, který s největší pravděpodobností bude mít jako formu trestu uloženou soudem. Na místě dopravní nehody byl řidič J. Z. otřesen, měl drobné oděrky, ale v podstatě žádné zranění neutrpěl. Spolupracoval při vyšetřování.

Dopravní nehoda ze dne 28. 10. 2013, výslech řidiče J. A.

Dne 28. října 2013 v 17:30 hod. došlo na křižovatce sil. I/39 v km 19,983 se silnicí III/15911 v katastru obce Kájov k dopravní nehodě mezi NA Mercedes, řidiče J. A. jedoucího ve směru Mezipotočí - křiž. sil. I/39 Kladenské Rovné a mezi NA Fiat, řidičky L. F. P. jedoucí ve směru Kájov - Kladenské Rovné. K dopravní nehodě došlo tak, že řidič J. A. s NA Mercedes nedal přednost vozidlu Fiat, které jelo po hlavní komunikaci a došlo ke střetu levé přední části NA Fiat s pravou boční částí NA Mercedes. Po dopravní nehodě řidič J. A. s vozidlem Mercedes odjel ve směru na Mezipotočí. Na NA Fiat vznikla škoda ve výši cca 40 000,- Kč, na NA Mercedes vznikla škoda ve výši cca 5 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Ke zranění osob nedošlo. Řidička L. F. P. se na místě podrobila dechové zkoušce č. 979 přístrojem Dräger č. 0041. Řidič J. A. byl přivezen na místo dopravní nehody hlídkou OOP Větrní. Řidič J. A. byl vyzván k dechové zkoušce na alkohol, kterou odmítl, dále odmítl lékařské vyšetření s odběrem krve. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Poškozeným bylo předáno Potvrzení o účasti na DN.

Výslech s řidičem J. A. byl zahájen dne 25. 11. 2013 v 9:16 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově. Po zákonném poučení řidič J. A. uvedl:

„Užívám svého zákonného práva a ve věci nebudu vypovídat. Ve věci budu vypovídat za přítomnosti právního zástupce až před správním orgánem. To je vše, co uvádím.“

Výslech byl ukončen v 9:20 hod.

Hned při první konfrontaci, během výslechu s řidičem J. A., bylo viditelné, že podle podlitých očí je unaven a pravděpodobně předcházející den požíval alkohol do časných ranních hodin. Při výslechu se ke svému jednání nepřiznal a odmítl vypovídat. Při své krátké výpovědi J. A. neklidně seděl, škrábal se na hlavě, krku a hrál si s propisovací tužkou. Na místo dopravní nehody byl řidič J. A. přivezen hlídkou OOP Větrní, neboť řidič J. A. z místa dopravní nehody ujel. J. A. byl silně pod vlivem alkoholu, který byl cítit z dechu. Během chůze se motal a při řeči špatně artikuloval. J. A. nejprve uváděl, že vozidlo Mercedes neřídil a že mu někdo vozidlo odcizil. Vozidlo Mercedes bylo však hlídkou OOP Větrní nalezeno za obcí, které je místem trvalého pobytu řidiče J. A. Na místě dopravní nehody byl řidič J. A. konfrontován s účastníky dopravní nehody, kteří shodně uvedli, že se jedná o řidiče, který způsobil dopravní nehodu a z místa ujel. Poté se J. A. přiznal, že dopravní nehodu způsobil. Avšak jak je uvedeno výše, při podání vysvětlení za střízlivého stavu odmítl vypovídat. Věc dopravní nehody byla předána správnímu orgánu MÚ Český Krumlov k projednání.

Dopravní nehoda ze dne 31. 10. 2013, výslech řidičky K. K.

Dne 31. října 2013 v 22:22 hod. došlo na silnici II/163 v km 31,482, u železničního přejezdu Herbertov, v katastru Vyšší Brod, k dopravní nehodě mezi OA Škoda Octavia, řidičky K. K. a mezi pevnou překážkou - světelným přejezdovým zabezpečovacím zařízením. K dopravní nehodě došlo tak, že řidička K. K. s OA Škoda nepřizpůsobila rychlost jízdy svým schopnostem, vlastnostem vozidla, povětrnostním podmínkám a v levotočivé zatáčce dostala s vozidlem Škoda smyk, ve kterém vozidlo přešlo vpravo mimo komunikaci a narazilo čelně do světelného přejezdového zabezpečovacího zařízení, které se po dopravní nehodě vyvrátilo a spadlo směrem k železnici. Při dopravní nehodě došlo k zranění řidičky K. K., spolujedoucího P. J. ze

zadního sedadla za řidičkou vozidla a spolujedoucího P. R. ze zadního pravého sedadla. Řidička K. K. a spolujedoucí P. R. byli převezeni vozidlem rychlé lékařské pomoci do nemocnice v Českém Krumlově. Spolujedoucí P. J. byl převezen vozidlem RLP do nemocnice v Českých Budějovicích. Spolujedoucí P. J. nebyl za jízdy připoután bezpečnostním pásem. Na OA Škoda Octavia vznikla škoda ve výši cca 70 000,- Kč, poškozením světelného přejezdového zabezpečovacího zařízení vznikla škoda ve výši cca 70 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Na místě dopravní nehody se řidička K. K. podrobila hlídce OOP Lipno nad Vltavou dechové zkoušce na alkohol č. 806 přístrojem Dräger, která byla pozitivní s výsledkem 0,4 promile alkoholu v dechu. Druhá dechová zkouška č. 808 byla pozitivní s výsledkem 0,4 promile alkoholu v dechu. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Na místě dopravní nehody přítomen pan M. N., technik IŽD, kterému bylo předáno Potvrzení o účasti na DN. Odtah vozidla zajistil spolujedoucí J. T. po domluvě s řidičkou K. K. Spolujedoucí P. J. nedal souhlas s vydáním lékařské zprávy pro účely PČR. Doba léčení spolujedoucího P. R. byla do 11. 12. 2013 (42 dnů) dle lékařské zprávy od MUDr. L. Z. Obvyklá doba léčení je 3 týdny dle odborného vyjádření MUDr. V. Č.

Výslech s řidičkou K. K. byl zahájen dne 12. 12. 2013 v 11:17 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově.

V průběhu výslechu byly řidičce K. K. položeny následující otázky:

- 1) Kde jste se nacházela dne 31. 10. 2013 ve večerních hodinách?
- 2) Jaké alkoholické nápoje jste požila, v jakém množství a od kdy do kdy jste alkoholické nápoje požívala?
- 3) Co se dělo poté, když jste odešli z restaurace?
- 4) Kdo tvořil posádku vozidla, kdo kde ve vozidle seděl?
- 5) Byla jste za jízdy připoutána bezpečnostním pásem i spolucestující?
- 6) Jakou rychlostí jste jela před místem dopravní nehody, jaké byly povětrnostní podmínky?
- 7) Jaký byl děj před dopravní nehodu, průběh dopravní nehody a děj po dopravní nehodě?
- 8) Mohla být příčinou dopravní nehody technická závada na vašem vozidle?

Po zákonném poučení řidička K. K. uvedla:

„Dne 31. 10. 2013 jsem byla v místě svého pobytu na adrese N. 94, B. V době mezi 20:00 hod. a 20:30 hod. volal můj blízký známý P. J. a řekl mi, abych pro něho přijela do Vyššího Brodu. Ve 20:45 hod. jsem vyjela s vozidlem Škoda Octavia směrem do Vyššího Brodu, kam jsem dojela asi kolem 21:30 hod. Na náměstí jsem zaparkovala své vozidlo a šla jsem do nějaké restaurace za P. J. Zde mě P. J. seznámil se svými přáteli. V restauraci jsem si dala večeři a po celou dobu jsem byla ve stresu, neboť druhý den ráno jsem měla rozvodové stání. Přátelé P. J. slavili nějaké narozeniny. Manželé T. navrhli, že všichni můžeme přespat u nich doma a že nikdo nikam nepojede. Poté jsem se párkrát při jídle napila z nějaké sklenice s pivem. Žádné jiné alkoholické nápoje jsem nepožila. Obsluha v restauraci nás upozornila, že je konec otevírací doby a že restauraci máme opustit. Před restaurací někdo sdělil, že budeme muset do místa pobytu manželů T. dojet vozidlem. To jsem předtím nevěděla, jinak bych alkohol nepožila. Já jsem nechtěla jet, ale všichni mě přemluvili, byli opilí. Já jsem si sedla do vozidla Škoda, vedle mě seděl pan J. T., vzadu za mnou seděl pan P. J. a vedle P. J. seděla paní I. T. a pan P. R. Před jízdou jsem všechny upozornila, aby se všichni připoutali. P. J. za jízdy připoután nebyl. Já jsem za jízdy připoutána byla, pan J. T. byl také. Pan P. R. a paní I. T. byly zřejmě také připoutáni. S vozidlem Škoda jsem řídila ve směru Vyšší Brod - Herbertov. Povětrnostní podmínky byly dobré, vítr nefoukal. V táhlé levotočivé zatáčce před železničním přejezdem jsem jela rychlostí do 60 km/hod. V protisměru před železničním přejezdem jsem viděla světla vozidla. Zde v úseku byla mlha, nebylo možné rozpoznat, jestli vozidlo v protisměru mělo dálková či potkávací světla. Já jsem přeprnula z dálkových světel na potkávací a před železničním přejezdem jsem byla oslněna vozidlem z protisměru. Snažila jsem se s vozidlem držet krajnice, která však nebyla vidět. Ihned jsem s vozidlem Škoda začala brzdit a vozidlo mírně uklouzlo na znečištěné komunikaci. Myslím si, že u okraje komunikace bylo listí. S vozidlem jsem přešla vpravo mimo komunikaci a vozidlo Škoda narazilo čelně do světelného zařízení přejezdu. Při dopravní nehodě se ve vozidle aktivovaly přední airbagy. Některé vozidlo z protisměru zastavilo a přiběhla nějaká paní, která nám poskytovala první pomoc a telefonicky zavolala záchrannou službu a Policii ČR. Po dopravní nehodě jsem byla v šoku. Vystoupili jsme z vozidla a všimla jsem si, že P. J. stále sedí ve vozidle. Na místě dopravní nehody jsem se asi podrobila dechové zkoušce na alkohol. Na výsledek si nevzpomínám. Policisty jsem na místě upozorňovala, že beru

různé léky - Orofar, Bromhexin a na rýmu Otrivin. Záchraná služba na místě mě převezla s P. R. do nemocnice v Českém Krumlově. Technickou závadu jako příčinu dopravní nehody vylučuji. Na otázku, kdo způsobil dopravní nehodu a proč nedokáži přesně odpovědět. Na závěr bych chtěla uvést, že je mi líto toho, co se stalo. Nikdy v minulosti jsem nepožila žádné alkoholické nápoje před jízdou, jelikož řidičský průkaz potřebuji nezbytně k výkonu mé pracovní činnosti. V restauraci jsem měla za to, že nikam nepojedeme. V předchozích dvanácti letech jsem nikdy nezpůsobila žádnou dopravní nehodu. To je vše, co uvádím.“

Výslech byl ukončen v 12:07 hod.

Během výslechu řidička K. K. dlouze přemýšlela při každé odpovědi. Při pozorování jsem si všiml, že je lehce nervózní, neboť si často hrála s mobilním telefonem položeným na stole a se svými prsty. K zavinění na dopravní nehodě se přesně nevyjádřila. V průběhu šetření dopravní nehody však bylo zjištěno, že řidička K. K. vyjela s vozidlem vpravo mimo komunikaci, neboť nezvládla řízení vozidla vlivem nepřiměřené rychlosti při projíždění zatáčkou. Na místě dopravní nehody nebylo s řidičkou K. K. hovořeno, neboť byla společně se spolujedoucím z vozidla Škoda Octavia převezena vozidlem rychlé lékařské pomoci do nemocnice Český Krumlov na vyšetření. Věc dopravní nehody byla předána Okresnímu státnímu zastupitelství v Českém Krumlově.

Dopravní nehoda ze dne 19. 11. 2013, výslech řidiče J. B.

Dne 19. listopadu 2013 v 13:35 hod. došlo na silnici I/39 v km 33,382 v katastru Černá v Pošumaví k dopravní nehodě mezi jízdním kolem Kex, cyklisty J. B. jedoucího ve směru Hůrka - Černá v Pošumaví a mezi OA Škoda Fabia, řidiče M. L. jedoucího ve směru Hůrka - Černá v Pošumaví. K dopravní nehodě došlo tak, že cyklista J. B., který jel s jízdním kolem uprostřed jízdního pruhu, náhle a bez rozhlédnutí na komunikaci zatočil vlevo napříč komunikací a v levém jízdním pruhu došlo ke střetu pravé přední části OA Škoda Fabia s levou boční částí jízdního kola. Cyklista po střetu zůstal ležet na komunikaci. Při dopravní nehodě došlo k bližší nezjištěnému zranění hlavy cyklisty J. B., který byl převezen vozidlem rychlé lékařské pomoci do nemocnice v Českém Krumlově na ošetření. K jinému zranění osob nedošlo. Na OA Škoda Fabia vznikla škoda ve výši cca 50 000,- Kč, poškozením jízdního kola vznikla škoda ve výši cca 1 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Řidič M. L. se na místě dopravní nehody, hlídce OOP

Horní Planá, podrobil dechové zkoušce na alkohol přístrojem Dräger, která byla negativní. Cyklista J. B. nebyl schopen dechové zkoušky a v nemocnici Český Krumlov byla cyklistovi odebrána krev na alkohol. Rozborem krve cyklisty J. B. bylo zjištěno, že krev obsahovala 0,34 promile alkoholu. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Odtah vozidla Škoda si zajistil řidič M. L. Jízdní kolo zajistila paní D. Š., známá pana J. B.

Výslech s cyklistou J. B. byl zahájen 13. 12. 2013 v 13:15 hod., J. B. byl telefonicky vytěžen.

V průběhu výslechu byly cyklistovi J. B. položeny následující otázky:

- 1) Kde se v současné době zdržujete?
- 2) Kde jste byl dne 19. 11. 2013 kolem 13:35 hod.?
- 3) Co si dále pamatujete?
- 4) Proč vaše krev obsahovala po rozboru 0,34 promile alkoholu?
- 5) Jaké zranění jste utrpěl?

„S panem J. B. bylo hovořeno telefonicky na čísle XXX XXX XXX a uvedl, že v současné době se zdržuje na adrese Ž. 178, K., PSČ XXX XX. K dopravní nehodě ze dne 19. 11. 2013 v 13:35 hod. uvedl, že si toho moc nepamatuje. Vzpomněl si, že jel s jízdním kolem z Hůrky u pravého okraje komunikace směrem na hráz přes nádrž Lipno. Za Hůrkou si všiml vlevo u okraje komunikace známého, kterého zná od vidění a kterého pozdravil. Pan J. B. uvedl, že se jel s jízdním kolem podívat na ryby na hrázi. Dále uvedl, že poté si již nic nepamatuje, neví, že došlo k dopravní nehodě ani neví, jakým způsobem k dopravní nehodě došlo. Na otázku, proč měl v krvi 0,34 promile alkoholu pan J. B. uvedl, že si již nepamatuje, jestli před jízdou požil nějaký alkoholický nápoj. Ke svému zranění pan J. B. uvedl, že utrpěl otřes mozku, vyražení zubů a drobná poranění na hlavě. To je vše, co pan J. B. uvedl.“

Výslech byl ukončen v 13:22 hod.

S cyklistou J. B. jsem nebyl osobně konfrontován, neboť výslech proběhl telefonicky. V tomto případě nemohla být užita metoda pozorování. Vzhledem ke svému zranění, které při dopravní nehodě cyklista J. B. utrpěl, si nepamatoval na příčinu dopravní nehody. Dále si cyklista J. B. nepamatoval, zda požíval alkoholické nápoje,

kdy a v jakém množství. Svědeckou výpovědí a výpovědí řidiče vozidla Škoda Fabia bylo prokázáno, že dopravní nehodu způsobil cyklista J. B. Věc dopravní nehody byla předána správnímu orgánu MÚ Český Krumlov k projednání.

Dopravní nehoda ze dne 10. 12. 2013, výslech řidiče J. M.

Dne 10. prosince 2013 v 22:40 hod. došlo na silnici II/154 v km 12,143 v Benešově nad Černou k dopravní nehodě mezi OA Citroen AX, řidiče J. M. jedoucího ve směru Benešov nad Černou - Ličov a mezi OA Ford Mondeo, řidičky D. D. K. jedoucí ve směru Ličov - Benešov nad Černou. K dopravní nehodě došlo tak, že řidič J. M. se s vozidlem Citroen vyhýbal kanálu, s vozidlem přešel do protisměru a došlo ke střetu levé přední části vozidla Citroen s levou boční částí vozidla Ford. Při dopravní nehodě nebyl nikdo zraněn. Na OA Citroen vznikla škoda ve výši cca 2 000,- Kč, na OA Ford vznikla škoda ve výši cca 30 000,- Kč, jiná škoda nevznikla. Řidič J. M. se hlídce OOP Kaplice podrobil dechové zkoušce na alkohol přístrojem Dräger, která byla pozitivní s výsledkem 1,3 promile alkoholu v dechu. Druhá dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 1,31 promile alkoholu v dechu. Dechová zkouška u řidičky D. D. K. byla negativní. Technická závada, jako příčina dopravní nehody, nebyla na místě ohledáním zjištěna ani uplatněna. Řidiči J. M. byl zadržen ŘP, o tomto bylo vystaveno Potvrzení o zadržení ŘP. Další jízda s motorovými vozidly byla řidiči J. M. zakázána. Řidič J. M. nebyl za jízdy připoután bezpečnostním pásem. Na vozidle Citroen byla technická kontrola platná do 18. 11. 2013.

Výslech byl s řidičem J. M. zahájen dne 31. 1. 2014 v 9:57 hod. na výslechové místnosti dopravního inspektorátu v Českém Krumlově.

V průběhu výslechu byly řidiči J. M. položeny následující otázky:

- 1) Kde jste se nacházel dne 10. 12. 2013 ve večerních hodinách?
- 2) Jaké alkoholické nápoje jste požil, v jakém množství a od kdy do kdy jste alkoholické nápoje požíval?
- 3) Kam jste šel poté, co jste odešel z hospody?
- 4) Kdo byl s vámi ve vozidle, byl jste za jízdy připoután bezpečnostním pásem, měl jste osvětlené vozidlo?
- 5) Jaký byl stav komunikace?
- 6) Jaký byl průběh jízdy, děj dopravní nehody a děj po dopravní nehodě?

- 7) Byl při dopravní nehodě někdo zraněn?
- 8) Jaká vznikla škoda na vašem vozidle?
- 9) Na místě dopravní nehody jste byl hlídkou OOP Kaplice vyzván k dechové zkoušce na alkohol, jaké byly výsledky dechových zkoušek?
- 10) Co se dělo poté na místě dopravní nehody a co vám bylo policisty řečeno?
- 11) Co si myslíte o zavinění dopravní nehody, kdo ji způsobil a proč?

Po zákonném poučení řidič J. M. uvedl:

„Dne 10. 12. 2013 kolem 19:30 hod. jsem byl v hospodě na náměstí v Benešově nad Černou. V hospodě jsem byl asi do 22:30 hod. Během této doby jsem vypil 6 x 0,3 l piva zn. Gambrinus a asi 3 malé tzv. "panáky" nějaké sladké lihoviny s nízkým obsahem alkoholu. Před hospodou jsem nastoupil do svého vozidla Citroen AX. Ve vozidle jsem byl sám, za jízdy jsem nebyl připoután bezpečnostním pásem. Vozidlo bylo předpisově osvětleno. Necítil jsem, že bych byl nějak ovlivněn alkoholem. Povrch komunikace byl mokrá, možná namrzlá. Nastartoval jsem své vozidlo Citroen a jel jsem ve směru náměstí - střelnice za Benešovem nad Černou. V mém směru jízdy nejelo žádné vozidlo. V protisměru žádné vozidlo také nejelo. V úseku u základní školy v Benešově nad Černou jsem se chtěl se svým vozidlem vyhnout kanálu, stočil jsem řízení vlevo a přejel jsem částečně do protisměru. V tu dobu jelo z protisměru nějaké tmavé vozidlo a došlo k bočnímu střetu levých bočních částí. Po dopravní nehodě jsem zastavil, stejně tak i druhé vozidlo. Šel jsem zjistit, co se stalo. Z vozidla Ford Mondeo, které jelo v protisměru, vystoupila žena, která na místo dopravní nehody zavolala hlídku Policie ČR. Při dopravní nehodě nebyl nikdo zraněn. Na mém vozidle vznikla škoda ve výši cca 2 000,- Kč. Na místě dopravní nehody jsem se hlídce OOP Kaplice podrobil dechové zkoušce na alkohol, která byla pozitivní s výsledkem 1,3 promile alkoholu v dechu, druhá dechová zkouška byla pozitivní s výsledkem 1,31 promile alkoholu v dechu. S výsledkem jsem souhlasil. Hlídkou DI Č. Krumlov mi byl zadržen řidičský průkaz a další jízda s motorovými vozidly mi byla zakázána. Své vozidlo jsem si zajistil. O zavinění na dopravní nehodě si myslím, že jsem ji zavinil já, neboť jsem se vyhýbal kanálu. To je vše, co uvádím.

Výslech byl ukončen v 10:18 hod.

Při výslechu byl řidič J. M. klidný a pokorný. Litoval svého jednání a byl smířen s tím, že nebude moci řídit motorová vozidla po dobu zákazu, který pravděpodobně bude formou trestu uloženou soudem. Při výslechu se řidič J. M. přiznal ke způsobení dopravní nehody a užívání alkoholu před jízdou. Na místě dopravní nehody řidič J. M. spolupracoval a byl domluven termín výslechu.

Vylíčení události dopravních nehod a související výslechy jsou dostupné ze systému PČR – Lotus Notes 8 a ETR. Totožnost osob, přesná identifikace vozidel a některé určení míst bylo iniciály skryto či zkráceno v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Závěr

Obecně lze říci, že osoba, která podává vysvětlení k dopravní nehodě, může uvést pravdivé či nepravdivé skutečnosti nebo může odmítnout vypovídat. Nevypovídat může osoba pouze ze zákonných důvodů, jak je uvedeno v praktické části práce. Mluvit nepravdu je umožněno osobě, která je podezřelá ze zavinění dopravní nehody.

Mezi nejčastější neverbální projevy při podání vysvětlení patří neklidný sed na židli, sklopení hlavy, vyhýbání se pohledu z očí do očí. Osoby podávající vysvětlení si při výslechu často mnou ruce, hrají si s prsty, škrábou se na krku či hlavě, hrají si s propisovací tužkou.

Rozborem dat uvedených dopravních nehod bylo zjištěno, že ve třech případech řidič po zákonném poučení odmítl vypovídat. V jedné situaci dopravní nehody řidič vypovídal, ve své výpovědi však uváděl nepravdivě, jak k dopravní nehodě došlo. V takovém případě je součástí práce policisty, šetřícího dopravní nehody, prokázat míru zavinění konkrétní osoby jiným způsobem. Jako důkaz může být použita svědecká výpověď jiných osob, které měly účast na dopravní nehodě nebo výpověď náhodných svědků. Dalším způsobem, jak prokázat míru zavinění dopravní nehody konkrétní osobě, je fotodokumentace či plánek dopravní nehody. Z fotodokumentace a plánu je patrné, jaké bylo konečné postavení vozidel po dopravní nehodě a zda se na místě dopravní nehody nacházely nějaké stopy (jízdni, smykové, brzdné či ryté od vozidel, stopy krve ze zranění).

V uvedené dopravní nehodě cyklisty si cyklista vzhledem ke svému zranění nepamatoval, jak k dopravní nehodě došlo a jaké alkoholické nápoje požíval, kdy a v jakém množství.

V ostatních pěti uvedených situacích dopravních nehod řidiči pravdivě uvedli, jaké byly okolnosti a průběh dopravní nehody. V jedné situaci dopravní nehody byl řidič ovlivněn nejenom alkoholem, ale i návykovými látkami - kannabinoidy a amfetaminy.

Dopravní nehoda obecně je velmi stresující situace, způsobuje mnoho starostí a nepříjemností jejím účastníkům i jejich rodinám. Při dopravních nehodách dochází ke škodám na majetku, zranění a v nejhorším případě ke smrti. Dopravní nehody pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek patří k morálně nejhorším a obecně jsou společností odsuzovány.

Každý řidič, který požívá před jízdou či v průběhu jízdy alkoholické nápoje či jiné návykové látky, by si měl rozmyslet, zda je opravu nutné řídit dopravní prostředek, neboť později může svého jednání litovat.

Seznam použité literatury a zdroje:

- BAŠTECKÁ, B., GOLDMANN, P. *Základy klinické psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 436 s. ISBN 80-7178-550-4.
- BERNE, E. *Jak si lidé hrají*. 2. vyd. Liberec: Dialog, 1992. 200 s. ISBN 80-85194-52-X.
- DRAPELA, V. *Přehled teorií osobnosti*. 2. opr. vyd. Praha: Portál, 1998. 176 s. ISBN 80-7178-251-3.
- GÖHLERT, F., KÜHN, F. *Od návyku k závislosti*. 1. vyd. Praha: Ikar, 2001. 144 s. ISBN 80-7202-950-9.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HENNIG, G., PELZ G. *Transakční analýza: terapie a poradenství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 320 s. ISBN 978-80-247-1363-2.
- CHMELÍK, J. a kol. *Dopravní nehody*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 540 s. ISBN 978-80-7380-211-0.
- KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti. 1.* 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. 319 s. ISBN 80-86734-05-6.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada Avicenum, 1994. 192 s. ISBN 80-716-9121-6.
- LEWIS, D. *Tajná řeč těla*. Praha: East Publishing, 1999, 229 s. ISBN 80-7219-004-0.
- LISTER-FORD, Ch. *Transakční analýza v poradenství a psychoterapii*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 228 s. ISBN 80-7367-085-2.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- MIOVSKÝ, M. *LSD a jiné halucinogeny*. Boskovice: Albert, 1996. 108 s. ISBN 80-858-3435-9.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997, dotisk 1998. 336 s. ISBN 80-200-0628-1.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 152 s. ISBN 80-7178-432-X.

PLAŇAVA, I. *Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy - dovednosti - poruchy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0858-2.

PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004, dotisk 2005, 2007. 472 s. ISBN 978-80-200-1499-3.

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. 5. vyd. Praha: Grada, 2007. 200s. ISBN 978-80-247-1174-4.

SMĚKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2002. 517 s. ISBN 80-85947-80-3.

SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 120 s. ISBN 80-7178-846-5.

STRAUSS, A., CORBINOVÁ J. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie* 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.

ŠVARŇÍČEK, R., ŠEĐOVÁ K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VYBÍRAL, Z. *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 176 s. ISBN 978-80-7367-429-8.

VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 264s. ISBN 80-7178-291-2.

VYKOPALOVÁ, H. *Psychologie v dopravě*. 1. vyd. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství, 2012. ISBN 978-80-214-4564-2.

WATZLAWICK, P., BAVELAS J. B., JACKSON D. D. *Pragmatika lidské komunikace. Interakční vzorce, patologie a paradoxy*. 1. vyd. Hradec Králové: Konfrontace, 1999, 243 s. ISBN 80-860-8804-9.

Duševní poruchy a poruchy chování: popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka: mezinárodní klasifikace nemocí - 10. revize. 3. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1992, 253 s. ISBN 80-851-2111-5.

Systemy PČR – Lotus Notes 8 a ETR.

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje:

Informační portál o drogách a návykových látkách. *NávykovéLátky.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://navykovelatky.cz/>

Portál Firemní sociolog. *Vedení a vztahy ve firmě* [online]. 2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.firemni-sociolog.cz/clanky/203-neverbalni-komunikace-lez>

Seznam tabulek, grafů a přílohy:

Tabulka č. 1: Porovnání duševních a fyzických činností při řízení vozidla	20
Tabulka č. 2: Vlastnosti základních metod kvalitativního přístupu	42
Tabulka č. 3: Některé rozdíly mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem	42
Tabulka č. 4: Rozbor dopravních nehod od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013	76
Tabulka č. 5: Rozbor dopravních nehod dle příčiny	76
Tabulka č. 6 s grafem: Rozbor dopravních nehod dle místa	77
Tabulka č. 7 s grafem: Rozbor dopravních nehod dle zavinění	78
Tabulka č. 8: Rozbor DN v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 - řidič	79
Tabulka č. 9: Rozbor DN v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 - cyklista	80
Tabulka č. 10: Rozbor DN v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 - chodec	81

Tabulka č. 4: Rozbor dopravních nehod od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013

Kategorie	2012	2013
Celkem dopravních nehod	373	373
Umrtí	7	2
Těžké	27	18
Lehké	194	181
Škoda na vozidlech	21 339 100	28 034 100
Jiná škoda	2 008 500	8 697 300
Celková škoda	23 347 600	36 731 400
Pokuta v částce	115 900	118 500
Alkohol u viníka dopravní nehody	43	47
Pachatelé dopravní nehody	377	389
Účastníci do 15 let	34	39

Zdroj: Lotus Notes 8, upraveno

Tabulka č. 5: Rozbor dopravních nehod dle příčiny

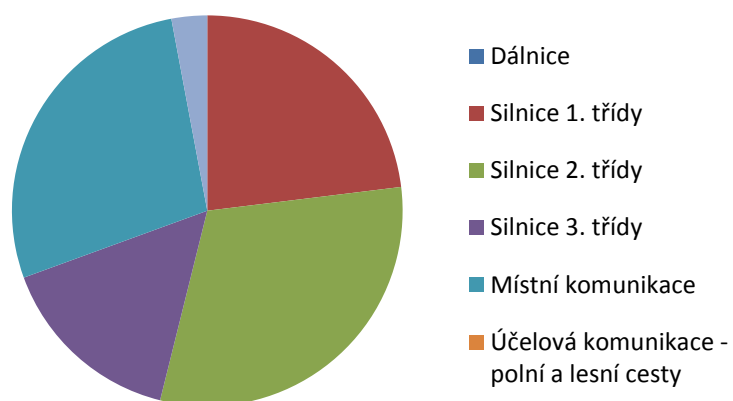
Příčina	2012	2013
Nezaviněná řidičem	13	7
Rychlost	118	132
Předjíždění	14	7
Přednost	45	30
Způsob jízdy	182	195
Technická závada	1	2

Zdroj: Lotus Notes 8

Tabulka č. 6: Rozbor dopravních nehod dle místa

Dle místa dopravní nehody	2012	2013
Dálnice	0	0
Silnice 1. třídy	86	81
Silnice 2. třídy	115	120
Silnice 3. třídy	58	55
Místní komunikace	103	103
Účelová komunikace - polní a lesní cesty	0	1
Účelová komunikace - ostatní (parkoviště)	11	13

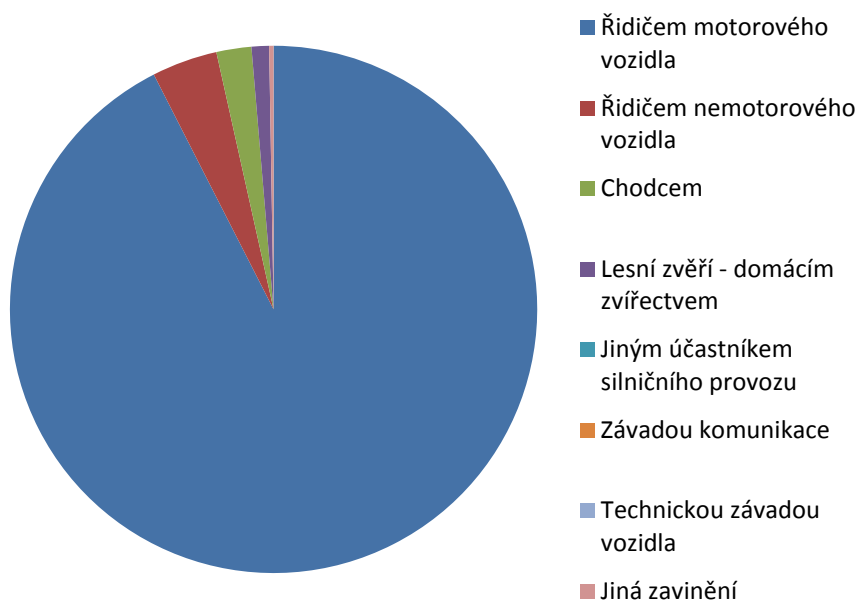
Zdroj: Lotus Notes 8, graf vlastní



Tabulka č. 7: Rozbor dopravních nehod dle zavinění

Zavinění dopravní nehody	2012	2013
Řidičem motorového vozidla	345	349
Řidičem nemotorového vozidla	15	17
Chodcem	8	4
Lesní zvěří - domácím zvířectvem	4	3
Jiným účastníkem silničního provozu	0	0
Závadou komunikace	0	0
Technickou závadou vozidla	0	0
Jiná zavinění	1	0

Zdroj: Lotus Notes 8, graf vlastní



Tabulka č. 8: Rozbor DN v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 - řidič

Kategorie	2012	2013
Celkem	448	461
Pachatelů dopravní nehody (podezřelých)	304	317
Úmrtí	4	2
Těžké	11	10
Lehké	102	94
Bez zranění	331	355
Alkohol	36	46
Alkohol u pachatele	35	45
Dechová zkouška odmítnuta u pachatele	3	4
Dechová i krevní zkouška odmítnuta u pachatele	0	0
Pokuta	112 600 Kč	116 300 Kč
Pokuta zaplacená na místě	77	79
Pokuta nezaplacená na místě	48	48
Počet mužů	347	364
Počet žen	96	88

Zdroj: Lotus Notes 8

Tabulka č. 9: Rozbor DN v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 - cyklista

Kategorie	2012	2013
Celkem	26	23
Pachatelů dopravní nehody (podezřelých)	15	16
Úmrtí	0	0
Těžké	5	1
Lehké	19	19
Bez zranění	2	3
Alkohol	6	2
Alkohol u pachatele	5	2
Dechová zkouška odmítnuta u pachatele	0	0
Dechová i krevní zkouška odmítnuta u pachatele	0	0
Pokuta	1 600 Kč	1 400 Kč
Pokuta zaplacená na místě	3	4
Pokuta nezaplacená na místě	1	0
Počet mužů	18	13
Počet žen	8	9

Zdroj: Lotus Notes 8

Tabulka č. 10: Rozbor DN v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 – chodec

Kategorie	2012	2013
Celkem	23	21
Pachatelů dopravní nehody (podezřelých)	8	6
Úmrtí	0	0
Těžké	2	5
Lehké	20	12
Bez zranění	1	4
Alkohol	3	3
Alkohol u pachatele	3	0
Dechová zkouška odmítnuta u pachatele	0	0
Dechová i krevní zkouška odmítnuta u pachatele	0	0
Pokuta	500 Kč	0 Kč
Pokuta zaplacená na místě	0	0
Pokuta nezaplacená na místě	1	0
Počet mužů	10	11
Počet žen	13	10

Zdroj: Lotus Notes 8